

ДНЕВНИКЪТЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

IX^{то} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ).

XVI заседание, Петък, 13-й Ноемврий 1898 год.

(Отворено въ 2 часътъ слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя Христо Ивановъ.)

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: (Звъни.) Засѣданieto се отваря.

Г-нъ секретарятъ Янколъ Донковъ ще прочете списъка на г-да прѣдставителитѣ, за да се види: кои пристѣтствуватъ и кои отсъствуватъ отъ днешното заседание.

Секретарь Янколъ Донковъ: (Прочита списъка.) Отсъствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Ангелъ Дойчевъ, Георги Блисурски, Георги Н. Консуловъ, Димитръ А. Шишковъ, Иванъ Срѣбърниковъ, Иванъ Грозевъ, Михаилъ х. Славчовъ, Мехмедъ Али Султанъ-Герей Месудовъ, Никола А. Мариновъ, Никола Антикаровъ, Петко Вобевъ, Петко Катрановъ, Стефанъ Границки, Сава Бакаловъ, Стефанъ Таневъ, Саулъ Камбосевъ, Христо П. Манафовъ, Хаджи Яхя Юмеровъ и Христо П. Славейковъ.

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Отъ цѣлото число прѣдставители, въ настоящето заседание отсъствуватъ 19 души; има, значи нужното число прѣдставители, за да се счете заседанието за законно и да се пристѣпимъ къмъ разглеждане въпроситѣ, положени на дневния редъ.

Г-да прѣдставители! На дневния редъ за днешното заседание имаме:

I. Трето четение законопроекта за повдигане ошарството.

II. Първо четение законопроекта за отчетността по бюджета, и

III. Доклади отъ разнитѣ комисии по министерствата.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да съобщимъ на г-да прѣдставителитѣ, че е постъпило отношение отъ щаба на армията, при Военното Министерство, съ което се иска да се одобри конвенцията, сключена между

българското и французското правителства, за постѣпване на българска служба на французскитѣ подданици: Алфонсъ Брионъ и Ивесь Бровекъ. Молимъ ония г-да прѣдставители, които сж съгласни да се испроводи тази конвенция на комисията по Военното Министерство, за прѣглеждане и надлѣжно докладване, да си вдигнатъ ржката. (Волшинство.) Ще се испрати на комисията.

Постъпило е отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла прѣдложение, за да се одобри и узакони расходѣтъ отъ 2.000 л., за който не сж били прѣдставени оправдателни документи. Тази сума е била исхарчена по прѣкратаване върлущата прѣвъ 1883 год. въ гр. Вратца епидемия—дифтеритъ. Понеже не били събрани оправдателни документи, а днесъ е невъзможно да се събержтъ, затова Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла прави прѣдложение да се разгледа този въпросъ отъ Народното Събрание и да се одобри.

Ще дамъ на гласуване. Които отъ г-да прѣдставителитѣ сж съгласни да се испрати това прѣдложение на надлѣжната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Волшинство.) Ще се испрати на надлѣжната комисия.

Слѣдъ това, имамъ да съобщимъ на Народното Събрание, че Бюрото е разрѣшило отпускъ на г-на Ивана Грозевъ 10 дена.

Г-нъ Петко Катрановъ, който е въ отпускъ, прилага медицинско свидѣтелство и иска да му се продѣлжи отпускътъ още съ 8 дена. Тѣзи отъ г-да прѣдставителитѣ, които сж съгласни да се даде на г-на Петко Катрановъ исканиятъ допълнителенъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Волшинство.) Разрѣшава се.

На г-на Ивана Сръбърниковъ е даденъ 8-дневенъ отпускъ. На Нестора Абаджиевъ и Петка Бобевъ — по 10-дневенъ отпускъ.

Пристѣпваме къмъ дневния редъ.

На първо мѣсто имаме третото четение на законопроекта за повдигане на овощарството.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ Ганчо Гавриловъ: (Чете.)

„Законъ

за повдигане на овощарството.

Глава I.

Овощарски разсадници и насърчения.

Чл. 1. За повдигането на овощарството въ Княжеството, Министерството на Търговията и Земледелието открива, гдѣто намери за уместно, нужното число овощарски разсадници.

Чл. 2. Въ мѣстноститѣ, гдѣто условията отговарятъ за развитието на овощарството, окръжнитѣ и градски общински съвети, както и находящитѣ се въ тия мѣстности манастири, ще откриватъ и поддържатъ свои овощарски разсадници.

Забѣлѣжка: Държавата отстъпва даромъ за временно ползване на окръжнитѣ и общинскитѣ съвети, манастиритѣ, дружествата и частнитѣ лица държавни земи, на които могатъ да се устроятъ овощарски разсадници, съ условие засаждаването да стане въ продължение на три години.

Чл. 3. Засаждането на овощарскитѣ разсадници се повѣрва на особенни управители, които притежаватъ нуждитѣ теоритически и практически познания по овощарството.

Забѣлѣжка: Управителитѣ на окръжнитѣ, общинскитѣ и манастирскитѣ разсадници се назначаватъ измежду лицата, които сж издържали конкурсъ при Министерството на Търговията и Земледелието.

Чл. 4. Управителитѣ на разсадницитѣ сж длъжни да държатъ всѣка година най-малко по два практически курса по отглеждането и присаждаването на овощнитѣ дръвчета.

Чл. 5. За да се даде възможностъ на повече земледѣлци, учители и свещеници да взематъ участие въ врѣменнитѣ курсове, общинскитѣ съвети се задължаватъ да вписватъ всѣка година въ своитѣ бюджети нуждната сума за испращането на общински разноски по единъ чловѣкъ на тѣзи курсове.

Забѣлѣжка: На участвуващитѣ на курсовѣтѣ, които сж показали добъръ успѣхъ, ще се даде даромъ главнитѣ инструменти за чистенето и присаждаването на овощнитѣ дръвета отъ бюджета на разсадника.

Чл. 6. Полученитѣ отъ държавнитѣ, окръжнитѣ и общинскитѣ разсадници дръвчета ще се продаватъ на частнитѣ лица по една минимална цѣна, която ще опрѣдѣля управителитѣ на разсадника и ще се утвърждава отъ Министерството на Търговията и Земледелието, въ началото на мѣсець Августъ всѣка година. Ако дръвчетата се взематъ за посаждане на празнитѣ общински мѣста, или край пътищата, и общинскитѣ управления се задължаватъ да ги отглеждатъ, както трѣбва, ще имъ се отстъпватъ даромъ.

Чл. 7. Всѣки, който присади и отгледа въ свой разсадникъ, споредъ изискванията на овощарската наука, най-малко 500 овощни дръвчета, получава отъ държавата за всѣко дръвче по 10 ст. премия, а за повече отъ хилядо американски лози — по 1 ст. на прѣчка.

Чл. 8. Премии се даватъ само за слѣдующитѣ видове дръвчета: ябълки, круши, черешни, сливи, вишни, праскови, зарзали, дюли, мушмули и бадеми. Дръвчетата трѣбва да бждатъ на възраст не по-млади отъ три години, считани отъ годината на присаждаването, и да сж достатъчно развити.

Особенна комисиия, въ състава на която влизатъ общинскитѣ кметъ, околийскитѣ лѣсничей и земледѣлческитѣ надзиратели, опрѣдѣля кои стопани на дръвчета заслужаватъ премия.

Забѣлѣжка. Всѣки, който присади съ добри сортове въ селото, полето, или гората, и запази до една година повече отъ 50 ябълкови, или крушеви дръвета, получава по десетъ стотинки премия за всѣко присадено и прихванато дръво.

Чл. 9. Всѣки, който купи отъ държавнитѣ, окръжнитѣ, или общинскитѣ разсадници отъ 25 до 100 овощни дръвчета, прави му се 25% намаление отъ установенитѣ продажни цѣни на дръвчетата, който купи отъ 100 до 500 дръвчета — 35% намаление, а отъ 500 дръвчета повече — 50% намаление.

Чл. 10. Дръвчетата и лозитѣ, произходящи отъ държавни, окръжни, общински и частни разсадници, се прѣнасятъ по държавнитѣ желѣзници съ 50% намаление отъ установенитѣ редовни такси.

Чл. 11. Всѣки, който посади на постоянно мѣсто и запази добръ въ продължение на двѣ години отъ деня на посаждането най-малко 20 облагородени овощни дръвчета, или толкова орѣхи, кестени, едри лѣшници и черешни, получава по 10 ст. премия за всѣко дръвче.

Глава II.

Запазване на овощията и овощнитѣ дръвета.

Чл. 12. Всички прѣстѣпления за поврѣди, нанесени на овощнитѣ дръвета или тѣхнитѣ плодове, както и на чернитѣ, лозята и гюлищата, когато сж въ разсадницитѣ или засадени на постоянно мѣсто, се сждатъ по настоящия законъ.

Чл. 13. Пазенето на овощнитѣ и черничеви дръвета, лозята и гюлищата се възлага на мѣстнитѣ общински власти. Ако послѣднитѣ не изпълнятъ своитѣ обязанности и станатъ причина за самоволно обирание или поврѣждане нѣкои овощни или черничеви дръвета, лозята и гюлищата, окръжнитѣ управители ще налагатъ на надлѣжнитѣ общински кметове, за въ полза на държавната казна, отъ 5 до 200 л. глоба.

Чл. 14. Никому не се позволява да бере самоволно плодове отъ чужди дръвета, или отъ такива, посадени край пътищата, или други общински и държавни мѣста.

Нарушителитѣ на този членъ, освѣнъ гдѣто плащатъ причиненитѣ загуби, наказватъ се съ 10 л. глоба (чл. 519-й отъ общия Наказателенъ законъ).

Забълбжка. За поврждитѣ, навесени отъ по-малки отъ 10 години дѣца, отговарятъ тѣхнитѣ родители или настойници, или господаритѣ, ако малолѣтнитѣ сѫ слуги.

Чл. 15. Когато осждениятъ не е въ състояние да заплати глобата, последната се замѣнява съ затворъ, смѣтано по 5 л. дневно.

Забълбжка. Распореджанията на чл. чл. 14 и 15-й се отнасятъ и до повржданието плодетѣ на лозята, листата на черницитѣ и цѣѣта на пловетѣ.

Чл. 16. Всѣкой, който поврѣди (отсѣче, счупи и пр.), или извади нѣкое чуждо овошно или черничево дърво, лоза или гюль, освѣнъ заплащанieto на поврѣдитѣ, наказва се, съгласно чл. 380-й отъ общи Наказателенъ законъ, съ тѣмъничентъ затворъ и глоба до 500 л.

Чл. 17. Всички поврѣдени (отсѣчени, счупени и пр.) или извадени овошни и черничеви дръвчета, лози и гюлове, се заплащатъ отъ виновнитѣ лица, а въ случай, че до единъ мѣсець, отъ деня на нарушението, не можѣтъ да се открижѣтъ закононарушителитѣ, плащатъ се отъ надлѣжната община, въ землещото на която тѣ се намиратъ.

Ако слѣдъ това се открижѣтъ виновницитѣ, общината има право да заведе противъ тѣхъ искъ за събиранieto платеното обезщетение и да иска наказанието имъ, съгласно чл. 16-й отъ настоящия законъ.

Чл. 18. Лицето, на което сѫ поврѣдени (отсѣчени, извадени, счупени и пр.) овошни или черничеви дръвчета, лозята или гюлицата, трѣбва да заяви устно или писмено въ надлѣжното общинско управление, най-късно до 10 дни отъ деня на поврѣдитѣ, ако живѣе въ сѣщото село или градъ, и въ продължение на 20 дни, ако живѣе другаде. Заявленията, направени по-късно, се взематъ само тогава подъ внимание, когато признацитѣ на нарушението сѫ запазени и притежателитѣ, по нѣкои исключителни обстоятелства, не е могълъ да узнае за поврѣдитѣ по-рано. Въ всѣки случай, заявленията, подадени по-късно отъ три мѣсеца слѣдъ нарушението, оставатъ безъ послѣдствие.

Чл. 19. Веднага, слѣдъ получаванieto на заявлението, споредъ чл. 18-й, общинскиятъ кметъ се распореджа за съставянieto на нужния актъ за извършеното нарушение, въ който се означава и размѣрѣтъ на причиненитѣ загуби. Оцѣненieto на загубитѣ става отъ особена комисия, състояща се отъ двама прѣдставители на пострадалата страна, двама души, избрани отъ общинското управление, и кмета, или неговия замѣстителъ, за прѣдсѣдателъ.

Чл. 20. Стойността на поврѣденитѣ или изваденитѣ млади овошни дървета, които не сѫ почнѣли да раждатъ, се опрѣдѣля само на основание числото на годинитѣ, а именно за ябълкитѣ и крупитѣ до 10 години, а за останалитѣ благородени овошни дръвчета до 5 години включително се смѣта за всѣко поврѣдено присадено дръвче по 5 л. годишно, считая отъ годината на посажданieto имъ на постоянно мѣсто.

За поврѣденитѣ неприсадени орѣхови и кестеневи дръвчета до 10 години, черници, сливи и доброкачественни лѣшници, до 5 години включително, се смѣта по 2 л. годишно обезщетение.

Стойността на поврѣденитѣ, или извадени по-стари отъ 10 години круши, ябълки, орѣхи и кестени и 5 годишни черници, сливи, доброкачественни лѣшници и други присадени дървета се опрѣдѣля възъ основание годишнитѣ приходи, които даватъ, помножени първитѣ (ябълкитѣ, крупитѣ, орѣхитѣ и кестенитѣ) на 10, а вторитѣ на 5 — числото на годинитѣ, прѣзъ които притежателитѣ на дървото се лишава отъ неговитѣ приходи.

Поврѣдитѣ на лозята, гюлицата се оцѣняватъ споредъ прихода и мѣстнитѣ пазарни цѣни за тѣхъ.

Чл. 21. Забранява се пуцанieto на всѣкаквъ добитѣкъ въ продължение на цѣлата година въ земитѣ, обрѣжати на овошни разсадници или градини, лоза, гюлица и искусствени ливади.

Притежателитѣ на добитѣка, освѣнъ поврѣдитѣ, които заплащатъ, глобятъ се за въ полза на общината за първъ пътъ по 1 л. за всѣки едѣръ добитѣкъ и по 50 ст. за дребенъ (овци, кози и свини.) Ако пусканieto на добитѣка въ запрѣтенитѣ мѣста е направено умишлено, глобата се удвоява.

Чл. 22. Поврѣдитѣ на овошнитѣ дръвчета, лозята, гюлицата и искусствени ливади, както и на произведенията имъ, нанесени отъ малолѣтни, се заплащатъ отъ тѣхнитѣ родители, настойници или господари; ако загубитѣ сѫ причинени отъ добитѣкъ, тѣ се заплащатъ отъ стопанина имъ. Въ случай, че животнитѣ сѫ притежание на повече стопани, всѣчки отговарятъ съразмѣрно съ вида, числото и възрастта на добитѣка.

Хванатиятъ на мѣстонарушението добитѣкъ, пждаринѣтъ откарва въ общинското управление, за да се узнажѣтъ неговитѣ притежатели.

Чл. 23. Притежателитѣ на овошни и черничеви дървета, лоза, гюлица и искусствени ливади, така сѣщо иматъ право, когато заварѣтъ добитѣка на мѣстонарушението, да го хванѣтъ и откарѣтъ въ общинското управление, за узнавание на неговитѣ притежатели.

Чл. 24. Актоветѣ, съставени отъ лицата, натоварени съ пазение на лозята, овошнитѣ и черничеви градини, гюлицата и искусствени ливади, се считатъ прѣдъ всѣчкитѣ сѣдилища за достовѣрни; затова на тази длѣжностъ се назначаватъ само лица, които отговарятъ на слѣдующитѣ условия:

- а) да сѫ, по възможности, грамотни;
- б) да не сѫ по-млади отъ 21 и по-стари отъ 50 години;
- в) да не сѫ осждани за каквото и да било прѣстѣпление, и

г) да се ползватъ съ добро име между населението. Всичкитѣ лица, които се назначаватъ за пазачи на лозята, овошнитѣ градини и пр., носѣжѣтъ установена униформа и орѣжие, и, прѣди встѣпванieto имъ въ длѣжностъ, полагатъ клетва, че ще изпълняватъ съвѣстно възложената имъ работа.

Чл. 25. За всѣка поврѣда въ лозята, овошнитѣ и черничеви разсадници и градини, гюлица и искусствени ливади, пазачитѣ сѫ длѣжни да съобщаватъ веднага на стопанитѣ имъ.

Ако пазачът хване някое непознато лице, че краде плодове, или че повръжда дърветата, гюловетъ, лозята и изкуственият ливади, завежда го въ общинското управление за съставяние нужния актъ.

Когато някой нарушител иска да избѣга, полският пазачъ има право да го прѣсѣлѣдва и изъ вънъ своя районъ, и всички власти сж длъжни да му даватъ помощъ за хващанieto на прѣстѣжника.

Чл. 26. Пазачитѣ се избиратъ по заведенията въ общината обичай и се утвърждаватъ отъ надлѣжнитѣ окръжни управители.

Чл. 27. Всяка година, прѣвъ мѣсецитѣ Февруарий и Ноември, се прѣгледватъ отъ стопанитѣ или наемателитѣ всички овошци и други дървета, лози и гюлища, и нахоящитѣ се по тѣхъ гжсенични гнѣзда, яйца и какавиди на врѣдителнитѣ насѣкоми се събиратъ и унищожаватъ.

Дърветата и храстиа въ аленитѣ, парковетѣ и др. публични мѣста се прѣгледватъ и очистватъ отъ мѣстнитѣ общински власти.

Чл. 28. Ако някой стопани или наематели не изпълнятъ распореджанията на чл. 27-й на врѣме, общинското управление е длъжно да наеме хора и извърши това за тѣхна смѣтка. Разноситѣ за това се събиратъ по екзекутивентъ начинъ.

За ненаврѣмното очистване на общинскитѣ дървета и храстиа отъ врѣдителнитѣ насѣкоми, както и за неиспълнението на чл. 27-й отъ частнитѣ лица, общинскитѣ кметове се глобяватъ отъ надлѣжния окръженъ управителъ отъ 5 до 50 л. глоба.

Чл. 29. Въ случай, че врѣдителнитѣ насѣкоми взематъ застрашителни размѣри, Министерството на Търговията и Земледѣлието, въ съгласие съ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи и Войната, распореджа за искриванieto на околното население и най-близкиятъ войски за събиранieto и унищожението на врѣдителнитѣ насѣкоми. Въ такива случаи, Министерството на Търговията и Земледѣлието може да даде и извѣстно възнаграждение за събиранieto на опрѣдѣлено количество врѣдителни насѣкоми, тѣхнитѣ яйца и ларви.

Прѣдсѣдателствующия Христо Ивановъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣди да дамъ на гласуване законопроекта на трето четение, съобщавамъ, че сж постѣпили двѣ прѣдложения. Първото е отъ г-на Абрашева, подписано отъ нужното число прѣдставители. Това прѣдложение се отнася по чл. 13-й отъ Закона за повдиганieto овошарството и се иска слѣдующето измѣнение да стане. Думата „пазенiето“ да се замѣни съ „надзорътъ“, и глобата „отъ 5 до 200 л.“ да се замѣни съ „отъ 5 до 50 л.“.

Моля г-на Абрашева да разясни на Събранието основанията, по които прави това прѣдложение.

Иванъ М. Абрашевъ: Г-да прѣдставители! Азъ и завчера, като говорихъ по този сжщия чл. 13-й отъ Закона за повдиганieto на овошарството, поискахъ, щото думата „пазенiето“ да се замѣни съ „надзорътъ“, и макаръ респективниятъ Министръ на Търговията и Земледѣлието да се съгласи, но г-нъ докладчикътъ отказа на това. Азъ

мисля, че думата „надзоръ“ е по-добъръ схванѣтъ, за да се запази престижътъ на кмета. Защото, кой пази? — Пждарътъ. И това, което единъ пждаръ пази, той го пази, а не кметътъ. За туй трѣбва да се каже „надзорътъ“. Затова и по-умно и по-добъръ е да се каже „надзоръ“.

Послѣ, въ послѣдната алинея на сжщия чл. 13-й, прѣдвидената глоба отъ 5 до 200 л. е много. Много е за туй, понеже, както въ селата, тѣй и въ градищата, надзорътъ ще бѣде възложенъ отъ кмета на административната власть и горскитѣ стражари. А много пжти горскиятъ стражаръ, като отишълъ при единъ кметъ и той не му далъ торба ячменикъ или друго нѣщо, съставя му актъ, като казва, че този кметъ прѣнебрѣгналъ своитѣ обязанности, защото билъ оставилъ безъ надзоръ лозята, градинитѣ или ливадитѣ. И ако единъ таковъ кметъ бѣде осжденъ за първъ пжтъ на 25 л. глоба и послѣ му се наложи максималното наказание 200 л., то какво ще стане, когато, вие знаете, той взима всичко на всичко 50—60 л. заплата? Зарадъ туй, като не искамъ кой-знай какво измѣнение, а искамъ само замѣненieto на думата „пазенiето“ съ „надзорътъ“, мисля, ще се съгласите, както и г-нъ министрътъ, да се приеме това измѣнение, както и измѣненieto на глобата.

Прѣдсѣдателствующия Христо Ивановъ: Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Моля ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ прѣдложението на г-на Абрашева, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Болшинство, приема се.

Второ едно прѣдложение има направено (Гласове: Меншество бѣше!)

Г-да прѣдставители! Азъ до колкото видѣхъ, бѣше болшинство.

Атанасъ П. Браевъ: Това е бѣмъ на г-на прѣдсѣдателствующия!

Прѣдсѣдателствующия Христо Ивановъ: Азъ констатирахъ, г-да, че бѣше болшинство.

Слѣдъ това има прѣдложение, направено отъ г-на Жека Жековъ, състояще се въ това, да се измѣни чл. 26-й отъ закона така:

„Пазачитѣ въ селскитѣ общини се избиратъ по заведенията въ общината обичай и се утвърждаватъ отъ надлѣжнитѣ околийски начальници, а въ градскитѣ общини, съгласно чл. 64-й, пунктъ 27-й, отъ Закона за градскитѣ общини, се назначаватъ отъ кмета и получаватъ заплата отъ общинската каса. Притежателитѣ на овошни градини, лозя и пр., по опрѣдѣление на общинския съвѣтъ, плащатъ на общината до 1 л. 50 ст. на декаръ за пазение на тѣхнитѣ притежания“.

Това прѣдложение е подписано отъ нужното число прѣдставители. Съгласно забѣлжката къмъ чл. 42-й отъ Правилника за вжтрѣшния редъ на Народното Събрание, моля г-на Жекова да развие прѣдложението си.

Жеко Ив. Жековъ: Г-да народни прѣдставители! Въ мнѣжлото засѣданie доста се говори по чл. 27-й по законопроекта, а по закона 26-й. Цѣльта на моето прѣдложение е, щото новиятъ Законъ за повдиганieto на овошарството, а

именно чл. 26-й, да хармонизира съ чл. 64-й от Закона за градските общини. Въ чл. 26-й на настоящия законъ се казва, че пазачитѣ се утвърждаватъ отъ окръжнитѣ управители, нѣщо, което противорѣчи на чл. 64-й отъ Закона за градските общини. Въ моето предложение е казано „околийскитѣ началници“, за селскитѣ пазачи, тъй като окръжнитѣ управители сж доста натрупани съ други работи, та пѣма защо да имъ даваме да се занимаватъ и съ назначаването на пждари.

Относително таксата, азъ мисля, че тя не е голѣма, защото е казано, че може да бѣде до $1\frac{1}{2}$ л. на декаръ, а общинскитѣ съвѣтъ може да опрѣдѣли и по-малко; той може да опрѣдѣли и до 50 и до 60 ст., но максимумътъ е до $1\frac{1}{2}$ л. Тѣй щото, по този начинъ ще се прѣдвизжда една обща сума въ бюджета на градско-общинското управление за пждари, които ще бѣдѣтъ назначавани отъ кмета, съгласно Закона за общинскитѣ управления. Следователно, тия хора ще може да бѣдѣтъ платени повече, и съ това ще имаме съвършено добри пазачи, тъй като, ще се избиратъ хора такива, каквито трѣбва да бѣдѣтъ, които да разбиратъ отъ своята длѣжностъ, а не такива, които да бѣдѣтъ назначавани по прѣдставление отъ заинтересувани притежатели на лозя и градини. Цѣльта на моето предложение е, както казахъ, да не се противорѣчи на чл. 46-й отъ Закона за градските общини. И азъ моля народното прѣдставителство да приеме моето предложение, и прѣдлагамъ, следователно, да приеме чл. 26-й тъй измѣненъ, както съмъ го редактиралъ въ моето предложение.

Министръ Константинъ Величковъ: Г-да! Отъ предложението, което прави г-нъ Жековъ, азъ можъ да приемъ само едно нѣщо. То е, да се каже, че пазачитѣ се утвърждаватъ отъ надлѣжнитѣ околийски началници, които, въ дѣйствителностъ, като стоѣтъ по-близу до общинитѣ, много по-добре можѣтъ да знаѣтъ: да ли пазачитѣ, които сж избрани, отговарятъ на нуждитѣ условия, изисквани отъ закона. На другото не можъ да се съгласѣ, защото не съвпада съ прѣдметитѣ на законопроекта, който се касае да приемемъ. Чл. 27-й въ този проектъ ние сме турили само зарадъ туй, за да се знае, че не нарушаваме обичаитѣ, които сжществуватъ; не искаме да правимъ революция при избирането на пазачитѣ. А въпроситѣ: какъ трѣбва да се назначаватъ въ градскитѣ общини и какъ да се плащатъ, нѣстото му е да се разискватъ тия въпроси въ Закона за общинитѣ. И тия въпроси, следователно, не може да бѣдѣтъ тукъ разисквани и да получатъ едно рѣшение безъ съгласието на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, до когото се и касае Законътъ за общинитѣ. Чл. 26-й ни най-малко не прѣчи, щото пазачитѣ въ градскитѣ общини да се назначаватъ отъ самитѣ кметове, стига за това да сж добили нуждното съгласие отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи. Тукъ, значи, не се касае чл. 26-й, освѣнъ до това, че както до сега, така и за напредъ, пазачитѣ може да се избиратъ по заведения въ всѣка община обичай и да се утвърждаватъ отъ една по-висока властъ. И при поставянето на този членъ въ проекта, за да се даде по-голѣмо значение на пазачитѣ, помислило се е, че ще бѣде добръ,

щото тѣхното утвърждаване да става отъ окръжнитѣ управители; но следъ като размислихъ самъ и прѣди да чужъ предложението на г-на Жекова, бихъ се съгласилъ, на мѣсто окръжнитѣ управители, да се даде утвърждението на пазачитѣ на околийскитѣ началници. Тѣй щото, чл. 26-й би могълъ да се редактира така: „Пазачитѣ се избиратъ по заведения въ общинитѣ обичай и се утвърждаватъ отъ надлѣжнитѣ околийски началници“.

По едно недоразумѣние, г-да прѣдставители, огдѣвъ азъ не взехъ думата да си кажъ мнѣнието по предложението на г-на Абрашева. Може би, да ме обвините въ незнание правилника, но азъ не мислѣхъ, че когато се прави предложение по единъ законъ при третото му четение, е ималъ право да говори само онзи, който е направилъ предложението. Азъ мислѣхъ, че иматъ право да говорѣтъ и други прѣдставители, и или ще приемѣтъ неговото предложение, или пъкъ ще го отхвърлятъ. И догдѣ да разберъ тази работа, прогласи се за прието предложението на г-на Абрашева. Азъ бихъ помолилъ Народното Събрание да намѣри нѣкое срѣдство, и чрѣзъ едно предложение да даде възможностъ да се разиска изъ ново този въпросъ по-обширно. Мень ме е страхъ, че съ намалението на глобата ще поврѣдимъ строгото пазение на овошнитѣ дървета. При нѣмание на единъ такъвъ страхъ отъ по-голѣма глоба, нѣма да има сѣщинеко пазение. Азъ бихъ желалъ, щото никога да се не случи на единъ кметъ да се наложи глоба не 200 л., но нито 1 л., вслѣдствие на това, че той е станжалъ причина, за да пострадатъ овошнитѣ градини. Но, чини ми се, тази цѣль, да се запазѣтъ овошнитѣ градини, разсадници и пр., ще може да се постигне само тогазъ, когато законътъ бѣде строгъ; когато кметоветѣ постоянно иматъ страхъ, че въ даденъ случай може да прѣтърпятъ глоба до 200 л. И както казахъ, когато се разискваше законътъ на второ четение, повтарямъ и сега да кажъ, че не трѣбва да се боимъ отъ тия глоби, защото кметѣтъ не пазѣ освѣнъ, своитѣ собствени градини, и това, което той ще направи за себе си, ще има право да иска да го направѣтъ и онѣзи, които ще дойдѣтъ следъ него, като кметове на сѣщата община. Това казвамъ мимоходомъ, за да привлѣжъ вниманието на Народното Събрание върху важността на този членъ, и да помоля г-да депутатитѣ да направѣтъ особено предложение и да се разиска изъ ново въпросътъ. Ако, най-сетѣ, Народното Събрание приеме максимума 50 л., азъ нѣмамъ нищо противъ; но бихъ желалъ, когато правимъ единъ законъ, да го направимъ, щото да отговори напълно на цѣльта, за която се прави.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Азъ щѣхъ да направѣмъ тази забѣлѣжка, която направи г-нъ министрътъ, че предложението на г-на Абрашева, относително (Гласове: Рѣшено е вече!) Трѣбваше да се даде думата на мене, когато бѣше въпросъ да се говори, а не сега.

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Г-да прѣдставители! Предложението, което подлѣжи на разискване, е направено отъ г-на Жекова и отъ г-на Михайлова.

Така щото ще има думата и г-нъ Михайловъ, като единъ отъ тѣзи, които сж направили прѣдложението.

Георги Ив. Михайловъ: Г-да прѣдставители! Въ послѣдното засѣдание, при приемане на второ четение законопроекта за повдигане на овошарството, а именно при приемането на чл. 27-й, азъ исказахъ мнѣние, че за да може да се приложи чл. 13-й спрѣмо кметовѣтъ тѣй, както е съ тази строгостъ, и за да може чл. 17-й да се приложи спрѣмо общинитѣ, т. е. общинитѣ да плащатъ всички поврѣди, които сж направени въ случаетѣ, когато не се открие закононарушителътъ, то ще трѣбва и заведениятъ сега обичай — да се назначаватъ или пазаряватъ пждаритѣ отъ частни лица — да се отстраня и да се даде право на кметовѣтъ да си назначаватъ направо пждаритѣ и тѣзи послѣднитѣ да получаватъ заплата отъ общинската каса; защото само по този начинъ кметовѣтъ ще иматъ възможностъ да искатъ отъ своитѣ подвѣдомствени чиновници строгото изпълнение на закона и по този начинъ ще може да се постигне цѣльта, която се гони съ този законъ. Противъ това мое прѣдложение възстаняхъ нѣколко души г-да прѣдставители, като казаха, че по селата, гдѣто пазачитѣ се наемватъ срѣщу заплащане въ храна или въ други продукти, това назначаване отъ кметовѣтъ не е възможно. Затова и падна моето прѣдложение. Слѣдъ това, азъ констатирахъ, че много отъ г-да прѣдставители по отношение на градскитѣ общини сж съгласни съ моето прѣдложение и заради това направихме съ г-на Жекова това прѣдложение. И азъ ви моля, това прѣдложение по отношение на градскитѣ общини да се приеме; защото азъ знамъ, увѣренъ съмъ отъ практика, че безъ тази мѣрка не ще можемъ да запазимъ нашитѣ имоти; тѣ пакъ ще бждатъ изложени на крадцитѣ не само външни, но и на самитѣ пждари, които сж опрѣдѣлени да ги пазятъ. И азъ съмъ убѣденъ, че ако приемемъ закона въ тази му форма, съ тѣзи строгости спрѣмо общинскитѣ кметове и съ даване право на хората сами тѣ да си опрѣдѣлятъ пазачи на своитѣ градини и лози, нѣма да се постигне друго, освѣтъ чести глобявания на кметовѣтъ за неопазване градинитѣ и лозята и чести плащания на обезщетения отъ страна на общинитѣ, безъ да се намѣри нарушителътъ. Констатирано е даже, че много отъ гражданитѣ, които сж имали намѣрение да поддържатъ разсадници и други градини, отчайвали сж се, като виждатъ, че нищо не ги гарантира за запазване на тѣхнитѣ градини. Затова, азъ моля още веднажъ да се приеме това прѣдложение.

Колкото се отнася до таксата — 1.50 л. — тя такса за нѣждѣ е дѣйствително много, но за тамъ, гдѣто нуждата изисква да се назначаватъ и поддържатъ повече пазачи, тази такса не е много. Послѣ, общинитѣ сж свободни да си опрѣдѣлятъ колкото искатъ: и 20 и 30 ст. Г-нъ Министрътъ на Търговията и Земледѣлието каза, че съ чл. 27-й отъ настоящия законъ не се е искало да се нарушатъ обичаитѣ, и общинитѣ били свободни да си назначаватъ сами пазачитѣ. Това не е вѣрно, защото общинитѣ не могатъ да си назначатъ пазачи, ако нѣма въ бюджетитѣ имъ прѣдвидена сума за плащането на тия

хора; а за да иматъ право да направятъ това, трѣбва да се прѣдвиди въ Закона за градскитѣ общини единъ специаленъ параграфъ за такъвъ расходъ, а слѣдователно, и за приходъ. Освѣтъ това, ще заблѣжжъ още, че ако се приеме чл. 27-й въ смисълъ, пазачитѣ да се избиратъ по заведения обичай и да се утвърдяватъ отъ околийскитѣ началници, това ще противорѣчи на Закона за градскитѣ общини, защото рѣшенията на градскитѣ общини се утвърждаватъ отъ окръжнитѣ управители. Заради това, още веднажъ ви моля, ако искате да се постигне добрата цѣль на закона, трѣбва да се приеме това прѣдложение, което направихме съ г-на Жекова.

Прѣдсѣдателствующия Христо Ивановъ: Г-да прѣдставители! Съгласно съ правилника, когато се прави едно прѣдложение, говори този, който е направилъ прѣдложението, а така сжщо и надлѣжниятъ министръ и докладчикътъ. Така щото, въ настоящия случай нѣмамъ възможностъ да дамъ думата на г. г. Папанчева и Касабова, които бѣхъ записани да говорятъ, и ще дамъ на гласуване прѣдложението, направено отъ г. г. Жека Жековъ и Георги Михайловъ, като моля вашето внимание. Тия отъ г-да прѣдставители, които приематъ прѣдложението

Министръ Константинъ Величковъ: Искамъ думата!

Прѣдсѣдателствующия Христо Ивановъ: Г-нъ Министръ Величковъ има думата.

Министръ Константинъ Величковъ: Азъ мисля, че ще бжде много по-добре най-напрѣдъ да се прочете това прѣдложение, послѣ да се раздѣли на нѣколко части и тогазъ да се гласува параграфъ по параграфъ. Може би, да се приеме първиятъ параграфъ, а другитѣ да се отхвърлятъ.

Прѣдсѣдателствующия Христо Ивановъ: Г-да прѣдставители! Има прѣдложение, направено отъ г-на министра, който е внесълъ този законъ, прѣдложение, което се състои въ слѣдующето: прѣдложението на г. г. Михайлова и Жекова да се раздѣли на нѣколко параграфа и да бжде гласувано по отдѣлно. Затова ще моля тия отъ г-да прѣдставители, които приематъ това прѣдложение на г-на министра, да си вдигнатъ ржката. (Волниство.) Приема се.

Въ таквъ случай, прѣдложението ще трѣбва да се раздѣли на отдѣлни параграфи. (Чете.) „Пазачитѣ въ селскитѣ общини се избиратъ по заведения въ общината обичай и се утвърждаватъ отъ надлѣжнитѣ околийски началници“. Азъ мисля, че това може да бжде единъ отдѣленъ параграфъ. (Гласове: Да се гласува!)

Ще дамъ на гласуване първия параграфъ, както се прочете. Моля тия отъ г-да прѣдставители

Министръ Константинъ Величковъ: Като направихъ това прѣдложение, да се гласува параграфъ по параграфъ, азъ мислѣхъ, че то е сходно съ члена, както е въ законопроекта, като вмѣсто „окръжнитѣ управители“ се каже „околийскитѣ началници“. Но понеже тамъ се говори, че се избиратъ само въ селскитѣ общини, ще моля Събраниято да го отхвърли и да остане само измѣненното „околийскитѣ началници“. Азъ не знамъ: да ли нѣкои отъ депутатитѣ нѣма да направятъ друго прѣдложение

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Може, но трѣба да бѣде подписано отъ нужното число прѣдставители.

Министръ Константинъ Величковъ: Тогазъ трѣба да остане членътъ тѣй, както е въ законопроекта, защото, въ такъвъ случай, министерството ще може да изпълномощи окръжните управители да възложатъ на околнѣшкитѣ началници, тѣ да утвърждаватъ назначитѣ.

Петръ Папанчевъ: Азъ, г-да прѣдставители, ще направя едно прѣдложение въ смисълъ: това, което се прѣдлага сега, да се отхвърли съвършено, като се гласува, а пкъ друго, второ едно прѣдложение ще направя въ смисълъ, да се измѣни специалниятъ членъ отъ Закона за градскитѣ общини. (Шумъ.)

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Г-да прѣдставители! Ще дамъ на гласуване първия параграфъ, и моля тия отъ г-да прѣдставителитѣ, които сж съгласни да се приеме § 1-й тѣй, както бѣше прочетенъ, да си вдигнатъ ржката. (Гласове: Болшинство! — Други гласове: Меншинство!)

Въ такъвъ случай, моля г-да квесторитѣ да проверятъ резултата отъ гласуването.

Квесторъ Димитръ Радевъ: (Слѣдъ проверяването.) Отъ 104 души присѣтствующи въ засѣданието прѣдставители гласуватъ за параграфа 53 души.

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Въ такъвъ случай, болшинство е, и прочетенитъ § 1-й се приема.

Сега слѣдва § 2-й, състоящъ се отъ слѣдующето: (Чете.) „А въ градскитѣ общини, съгласно чл. 64-й, п. 27-й, отъ Закона за градскитѣ общини, се назначаватъ отъ кмета и получаватъ заплатата отъ общинската каса. Притежателитѣ на овоцни градини, лозя и пр., по опрѣделение на общинския съвѣтъ, плащатъ на общината до 1 л. 50 ст. на декаръ, за пазение на тѣхнитѣ притежания“.

Георги Ив. Михайловъ: Съгласенъ съмъ да се намали размѣрътъ на таксата до 1 л.

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Г-да прѣдлагающитѣ измѣняватъ това свое прѣдложение, относително таксата, въ смисълъ, да се плаща до 1 л. на декаръ. (Гласове: Прието!) Моля тѣзи отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ § 2-й отъ това прѣдложение, съ направеното сега измѣнение, относително таксата, да си вдигнатъ ржката. (Гласове: Болшинство! — Други гласове: Меншинство!)

Моля г-да квесторитѣ да проверятъ резултата отъ гласуването.

Квесторъ Димитръ Радевъ: (Слѣдъ проверяването.) 56 души гласуватъ за параграфа.

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Болшинство. Значи и § 2-й се приема.

Г-да прѣдставители! Ще дамъ на гласуване закона исцѣло. Моля тия отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ исцѣло Закона за повдигане на овоцарството, съ прибавкитѣ, които се направиха въ него, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се. (Ржкоплѣскания.)

Григоръ Найденовъ: Г-да прѣдставители! Прѣдъ видъ важността на този законъ, азъ прѣдлагамъ, освѣнъ да се публикува въ „Държавенъ Вѣстникъ“, да се публикува още въ особенни отворени листове и да му се даде по-голяма гласностъ чрезъ залѣпяние въ общинитѣ. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Ще дамъ на гласуване прѣдложението на г-на Найденова. (Гласове: Нѣма нужда!) Който е съгласенъ да се приеме прѣдложението на г-на Найденова, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдъ това, на дневния редъ имаме първо четение на законопроекта за отчетността по бюджета.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Секретаръ Янколъ Донковъ: (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

върху законопроекта за отчетността по бюджета.

Историята на нашето законодателство брой вече три закона за отчетността по бюджета, а именно отъ 80, 83 и 85 год. При вписанието на всѣки единъ отъ тия закони въ Народното Събрание, както се вижда и отъ изложенията на мотивитѣ, които сж ги придружавали, Финансовото Министерство винаги е указвало на недобритѣ страни или на непълнотата на закона, който е билъ въ сила, и на нуждата за гласуването на новопроектирания. Слѣдъ вотиранието въ такъвъ единъ малкъ периодъ на горнитѣ закони за една и съща цѣль, могло би да се помисли, че тоя отъ 85 год., като съдържа общеприети у другитѣ държави начала и е съставенъ, слѣдъ като сж се имали прѣдъ видъ неудобствата отъ първитѣ два, ще да е билъ допълненъ по начинъ, за да отговаря на условията и нуждитѣ поне за доста дълго врѣме.

Подобно нѣщо, обаче, не може да се претендира, като се знае, че нашата държава е била тогава въ началото на своето организиране и че буквалното заимствуване началата е могло да бѣде полезно само, когато се придружава отъ едно внимателно и основано на опыта изучаване на нуждитѣ на държавното устройство. Въ това отношение, даже държавитѣ, които броятъ смѣстуванието си съ вѣкове, не сж могли изведнажъ да постигнатъ днешното си финансово законодателство, а сж слѣдвали постепенно и съ голѣма прѣдпазливостъ да въвеждатъ въ него нуждитѣ подобрѣния.

И, дѣйствително, съ съединението на Сѣверна и Южна България, нови нужди се създадохъ за страната и службитѣ по всичкитѣ клонове на управлението се развили много по-скоро, отъ колкото с ее прѣдполагало, когато е билъ гласуванъ сега дѣйствующитъ законъ; така щото, заедно съ това, все повече и повече взе да се чувствува нуждата да се замѣни и тоя законъ съ другъ, споредъ който приходитѣ, служащи за усигурение редовнитѣ и извънреднитѣ расходи, да сж по-добри и по-точно опрѣдѣлени, а расходитѣ — по-точно съобразени съ размѣра на приходитѣ. Самата процедура по

събирането на приходите и произвеждането на разходите тръбваше да се опростотвори, а и контролът въ разходите тръбваше да се извика още от началния момент на тяхното произвеждане, т. е. преди още да се ангажират интересите на хазната, когато поправлението на грешките или передовиостите е най-лесно осъществимо.

За тая цел състави се тук приложеният „законопроект за отчетността по бюджета“, въ който се предвидяхъ следующите по-главни начала.

По примѣра на другите държави, у които има бюджетно управление и които се стремѣтъ да съкратяватъ постепенно това управление, прие се нашето бюджетно управление да се сключва, за напрѣдъ, на 30-й Юний отъ слѣдующата година, както за приходите, тъй и за разходите, вмѣсто на 31-й Августъ отъ същата година за разходите и 31-й Декемврий за приходите, както е сега. Съ съкращението срока на управлението Финансовиятъ Министръ ще може по-рано да узнава финансовото положение, а най-важното — ще може да си служи още прѣвъ втората година съ данните по приходите и разходите на предшествующата при съставянieto на слѣдующия бюджетъ — нѣщо, което при сегашните условия е почти невъзможно.

Като се съкратява срока за сключването на бюджета, става вече излишно отдѣлното представяне въ Народното Събрание главния отчетъ за финансовото положение на държавата, защото всички данни, които сега обема този отчетъ ще се намиратъ въ законопроекта за сключването на съответствующия бюджетъ, законопроектъ, който ще може да бъде внесенъ въ Народното Събрание съ цѣла една година по-рано, отъ колкото е било възможно да става това до сега. Така, въ сключения бюджетъ, приходната частъ ще показва сумитѣ, които постѣпватъ прѣвъ финансовата година въ една графа, и тия, които постѣпватъ прѣвъ остатото време отъ управлението — въ друга; расходната частъ ще показва тъй сжщо въ двѣ отдѣлни, послѣдователни графи, разходите прѣвъ финансовата година и тия прѣвъ остатото време отъ управлението. По сжщия начинъ и другите вѣдомости, които придружаваха до сега главния отчетъ и които съдържатъ нужните за Народното Събрание свѣдения, ще се прилагатъ за напрѣдъ при законопроекта за сключения бюджетъ; къмъ тѣзи вѣдомости ще се прилагатъ и вѣдомостите за положението на разните фондове, оставени въ распоряжанието на разните министерства за разни цѣли.

Практиката доказва, че много пжти доставките на необходимите срочни материали за Военното Министерство, а тъй сжщо и постройките за разните министерства, макаръ и да сж били сключвани надлѣжните за тѣхъ контракти на време, не могатъ да се извършятъ въ срока предвиденъ въ закона, т. е. прѣвъ течението на финансовата година, по причина на разни непрѣдвидени обстоятелства, вследствие на което контрактите се унищожаватъ и надлѣжниятъ министръ, като не може вече да се ползува съ кредита си, се принуждава да чака, до гдѣто му се разрѣши по законодателенъ редъ новъ кредитъ.

За избѣгване тия мжнотии, прие се, щото сумитѣ, предвидени въ расходната частъ на бюджета, да могатъ да се израсходватъ за цѣлата си прѣвъ всичкото време, до гдѣто трае бюджетното управление, въ слѣдующите два случая: за доставки по обѣклото, снаряжението и въоръжението на войската, които ако и да не сж били извършени прѣвъ течението на финансовата година, но сж били предпринети съ сключени вече писмени условия най-късно до 15-й Декемврий сжщата година и предметите сж доставени до 15-й Май на слѣдующата година; и за всякакъвъ видъ постройки, които, поради нѣкои непрѣдвидени обстоятелства и прѣпятствия, не сж могли да бъдатъ довършени до края на финансовата година. Въ такъвъ случай, стойността на извършените работи до 15-й Май на слѣдующата година може да се отнесе къмъ бюджета за истеклата година.

За едно по-точно съобразяване на текста на закона съпзи на Конституцията прие се, щото бюджетътъ да бъде подраздѣленъ на глави и статии, вмѣсто на глави и параграфи, както въ сега дѣйствующия законъ.

Размѣрътъ на запазеня фондъ остава и за напрѣдъ 4% максимумъ, но съ тая важна разлика, че той не ще се прѣмѣта, нито върху кредитите за съдържание на личния съставъ, нито върху тѣзи за канцеларски, за домашни, за купуване книги, вѣстници и списания, за пособия, помощи, възнаграждения, стипендии, конкурси, премии, четение лекции, екскурсии, за безусловни кредити и за кредитите въ личното распоряжение на министрите, нито пъкъ ще може да попълнюва надлѣжните статии по тия разноси, тъй като тия послѣдните трѣбва, и е възможно, да се предвиждатъ споеврѣменно въ бюджета. Попълването изъ запазеня фондъ на статиите, съ исклучение на горѣозначените статии, ще става и за напрѣдъ съ указъ и само слѣдъ като се вземе съгласното мнѣние на Финансовия Министръ, а не и онова на Министерския Съветъ, тъй като тия укази ще се внасятъ неопрѣжнено въ Народното Събрание въ най-близката му сесия за утвърждение.

Свърхбюджетните допълнителни и извънредни кредити по сключени бюджети, а тъй сжщо и свърхбюджетните кредити по просрочени управления, като гласувани вънъ отъ бюджета често пжти до сега разваляха равновѣсието на бюджета; затова се прие за напрѣдъ абсолютно да не се разрѣшаватъ такива кредити, и да останатъ само свърхбюджетните кредити, за които се отнася чл. 126-й на Конституцията и тия за извънредни разходи, предназначени да се покриятъ отъ специални источники вънъ отъ бюджета въ течението на една или повече години. Колкото до сумитѣ, които останатъ неисплатени до края на втората година, и за които сж остали свободни кредити, тѣ ще се исплащатъ само слѣдъ като се предвидятъ и впишатъ въ слѣдующия бюджетъ и се гласува нужниятъ за тѣхъ кредитъ.

Бюджетътъ ще се чете и гласува отъ Народното Събрание не по обяснителните за щатовеѣ таблици, а статии по статия, съгласно чл. 121-й отъ Конституцията; подроб-

ноститѣ на всѣка статия ще бждѣтъ изложени въ объяснителнитѣ таблици, които ще придружаватъ бюджета.

Введе се началото, че прѣкъ данѣкъ, който се установи за една или за периодъ отъ години, не може, подѣ никакъвъ прѣдлогъ, да се увеличава, намалява или заличава по облагателнитѣ книги, нито въ полза на държавата, нито въ онаи на даноплатцитѣ, слѣдъ една година отъ истичанието на годината, или периода, за който е наложенъ, и че необложенъ до истичанието на годината или периода отъ години обектъ не подлѣжи вече на данѣкъ за помѣнитѣ година или периодъ.

Всички контракти, които се сключватъ съ или безъ търгъ за сума по-голяма отъ 2.000 л., ще се испращатъ, заедно съ всички тържни книжа или писменни съглашения, чрѣзъ надлѣжното министерство, въ Върховната Сметна Палата, за да се провѣржтъ: да ли сж съставени редовно и на законно основание и да се запишжтъ въ особна книга.

Споредъ сжществующитѣ сега закони и правилници, оправдателнитѣ документи, на основание на които министерствата издаватъ платежни заповѣди, се испращатъ въ министерствата, които отъ какъ ги провѣржтъ и издаджтъ слѣдующитѣ платежни заповѣди, испращатъ ги на кредиторитѣ за да ги прѣдставжтъ въ ковчежничествата и си получатъ паритѣ, когато тии послѣднитѣ получатъ тия заповѣди и ги сравняжтъ съ документитѣ имъ. Ковчежничествата, слѣдъ като исплатжтъ паритѣ, задържатъ документитѣ, съ платежнитѣ имъ заповѣди, и ги испращатъ въ края на мѣсеца, заедно съ мѣсечната си отчетна вѣдомость, въ Върховната Сметна Палата за провѣрка. За да се избѣгне губенето на врѣме и излишната прѣписка съ повръщанieto на документитѣ отъ министерствата на кредиторитѣ, провѣрванията имъ въ ковчежничествата и повръщанieto имъ на ново въ Столицата, намѣри се за добръ, щото за напрѣдъ прѣдметнитѣ документи да не се пращатъ вече отъ министерствата на кредиторитѣ, но да се испращатъ направо, съ надлѣжнитѣ платежни заповѣди въ Върховната Сметна Палата, които да провѣржава документитѣ прѣди още да визираща платежнитѣ заповѣди и да ги задържа (документитѣ), щомъ сж редовни. По тоя начинъ интереситѣ на хазната ще можжтъ да се прѣдпазватъ прѣди тѣ още да сж ангажирани, защото Палатата, ако намѣри нѣкой расходъ неправиленъ, или неподкрѣпенъ съ надлѣжнитѣ оправдателни документи, нѣма да подписва платежната заповѣдъ и ще привлѣче своеврѣменно вниманието на надлѣжното министерство.

Понеже кредититѣ, които се отпущатъ на учрежденията за канцеларски и домакински расходи, не сж голѣми и провѣрката на расходитѣ имъ, макаръ и да отнима твърдѣ много врѣме, но пакъ не може да бжде сигурна — защото голѣма часть отъ доставкитѣ се консомиратъ веднага слѣдъ набавянieto имъ — намѣри се за добръ сумитѣ за канцеларски и домакински расходи да не се оправдаватъ за напрѣдъ прѣдъ Върховната Сметна Палата, а само да се вписватъ отъ началницитѣ на учрежденията въ особни регистри, отъ които да се вижда: какви суми сж отпуснжти, колко отъ

тѣхъ сж израсходени и за какви именно прѣдмети, и колко оставатъ на разположение.

Въ дѣйствующия законъ за отчетността нищо не се говори за държавнитѣ имоти. Практиката доказва, обаче, че това е една непълнота въ тоя законъ и че трѣбва да има въ него общи законоположения, които да служжтъ като основа на всичкитѣ други надлѣжни специални закони и наредби. Затова прѣдвидѣ се въ проекта особена глава за държавнитѣ имоти и се опрѣдѣли за недвижимитѣ: какъ се експлоатиратъ, подъ кое вѣдомство тѣ трѣбва да се туржтъ, когато прѣстанжтъ да служжтъ за прѣдначената си цѣль и кога и какъ трѣбва да се купуватъ, продаватъ, отстъпватъ или отчуждаватъ; а за движимитѣ: какъ се провѣриватъ инвентаритѣ имъ, ако сж инвентарни прѣдмети, и кога и какъ се продаватъ, когато станжтъ ненуждни или негодни за употрѣбление.

Въвежда се началото, постройкитѣ на сума отъ 50.000 л. на горѣ да се разрѣшаватъ отъ Народното Собрание съ особенъ законъ, слѣдъ като му се прѣдставжтъ нужднитѣ планове, условия и девизи. Това начало се намѣри за необходимо да се приеме, за да се опрѣдѣлжтъ точно и неизмѣнно разносекитѣ още при почването постройкитѣ.

Съ цѣль да се избѣгнжтъ мжчюгитѣ, които до сега се срѣщахж по провѣрката сметкитѣ по приходитѣ на пошитѣ и телеграфитѣ, първоначално въ Дирекцията на пошитѣ и телеграфитѣ и окончателно въ Върховната Сметна Палата, прие се за напрѣдъ, тѣзи сметки да се гледатъ въ смѣтата дирекция не само първоначално, но и окончателно отъ контролѣри, които да даватъ за службата сигаранция. Общитѣ резултатъ отъ провѣрката за цѣлото вѣдомство ще се прѣдстави, ежегодно, по станции и видове на приходи, включително и приходитѣ, постъпили отъ странство, въ едно изложение до Върховната Сметна Палата, която е длѣжна да се произнесе по него въ течението на една година.

Законѣтъ за допълненieto къмъ Закона за отчетността по бюджета, отъ 21-й Декемврий 1896 год., и който се отнася по отдѣлнитѣ бюджети на държавнитѣ желѣзници, държавнитѣ: мина и печатница, се прибави къмъ настоящия законопроектъ въ глава X, подъ заглавие „за притуржтитѣ на общия държавенъ бюджетъ“, безъ да се измѣнява въ нѣщо, тѣй като той е още повъ и практиката не е открила нѣкои неудобства или непълнота въ неговото приложение. Въ него само се измѣнихж онли постановления, които се отнасяхж до отпущанieto на свѣрхсметни допълнителни и извънредни кредити по сключени и просрочени упражнения, кредити, които, както се каза по-горѣ, по общо начало, нѣма да се отпущатъ никакъ за напрѣдъ, и се опрѣдѣли начинѣтъ, по който да се изискатъ недосѣбранитѣ такси по прѣвоза на стоки по държавнитѣ желѣзници.

Като посочвамъ на по-главнитѣ измѣнения и подобрѣния, въведени чрѣзъ настоящия законопроектъ, азъ се ласкаж да вѣрвамъ, че съ приеманieto му почитаемото народно прѣдставителство ще увеличи значително гаранцитѣ за едно по-съобразно съ цѣлитѣ и намѣренията на

законодателното тѣло расходване и икономисване на държавното богатство и ще прибави още едно добро дѣло къмъ толкова много други свои.

София, Ноемврий 1898 год.

Министръ на Финансите: Т. Теодоровъ.

Законопроектъ за отчетността по бюджета.

Глава I.

Общи положения.

Чл. 1. Бюджетътъ е законодателенъ актъ, въ който се прѣдвиждатъ и разрѣшаватъ годишнитѣ приходи и расходи на държавата.

Чл. 2. Бюджетътъ се съставлява само за една година, нарѣчена финансова година, която започва отъ 1-й Януарий и се свършва на 31-й Декемврий същата година.

Чл. 3. Врѣмето, прѣзъ което дѣйствува единъ бюджетъ, се нарича бюджетно упражнение, като започва, както за прихода, тъй и за расхода, отъ 1-й Януарий и свършва на 30-й Юний слѣдующата година.

Упражнението носи името на финансовата година, за която е бюджетътъ.

Чл. 4. Сумитѣ, прѣдвидени въ расходната часть на бюджета, се употребяватъ само за изплащане извършени работи прѣзъ течение на финансовата година.

Исключение се прави:

а) за доставки по облълото, снаряжението и въоръжението на войската, които, ако и да не сж били извършени прѣзъ течението на финансовата година, но сж били прѣдприети съ сключени вече писменни условия най-късно до 15-й Декемврий същата година и прѣдметитѣ сж доставени до 15-й Май на слѣдующата година, и

б) за всѣкакъвъ видъ постройки, които, поради нѣкои непрѣдвидени обстоятелства и прѣпятствия, не сж могли да бждатъ довършени до края на финансовата година. Въ такъвъ случай, стойността на извършенитѣ работи до 15-й Май на слѣдующата година може да се отнесе къмъ бюджета за истеклата година.

Глава II.

За съставянieto на бюджета.

Чл. 5. Всѣко министерство съставлява ежегодно бюджетопроекта по своето вѣдомство, слѣдъ като събере нуждитѣ за това свѣдения отъ подвѣдомственитѣ си учреждения.

Тия бюджетопроекти се приготвяватъ споредъ формата на общия бюджетопроектъ на Княжеството (обр. № № 1, 2 и 3).

Чл. 6. Бюджетопроектътъ се дѣли на двѣ части: приходна и расходна.

Въ приходната (обр. 1) се вписватъ по глави и статии (§§) всичкитѣ приходи, които се прѣдполага да постѣпнатъ за финансовата година, а въ расходната (обр. 2), тоже по

глави и статии — всичкитѣ расходи, които се прѣдвижда да станѣтъ за същата година.

Чл. 7. Приходите биватъ редовни и извънредни.

Редовни приходи сж ония, които произхождатъ отъ постоянни доходни источники; а извънредни — всичкитѣ други приходи, установени по особни закони за посрѣщане на нѣкои извънредни нужди на държавата.

Чл. 8. Приходите се прѣдвиждатъ въ приходната часть на бюджетопроекта исцѣло, безъ да се спадатъ разносикитѣ, които може да ставатъ по събиранieto имъ.

Чл. 9. Расходите биватъ редовни, врѣмenni и извънредни.

Редовни или постоянни расходи сж ония, които сж прѣдназначени за да уздравѣтъ правилния ходъ на управлението.

Врѣмenni расходи сж ония, които се явяватъ вслѣдствие нѣкои прѣходящи нужди, и то прѣзъ извѣстенъ периодъ, слѣдъ истичанието на който тѣ се прѣкриватъ и повече пѣти не съ особенъ законъ, а просто, защото цѣльта на назначението имъ е достигната.

Извънредни расходи сж ония, които, като сж разрѣшени съ особни закони за удовлетворението на нѣкои извънредни държавни нужди, се покриватъ отъ извънредни приходи.

Къмъ постояннитѣ расходи за личния съставъ се отнасятъ заплатитѣ на всички лица, назначавани съ указъ или приказъ на длѣжностъ въ постояннитѣ учреждения, а къмъ постояннитѣ вещественни — поправкитѣ и вѣститѣ и, въобще, всички вещественни разноси, които се подновяватъ ежегодно.

Къмъ врѣмennитѣ расходи за личния съставъ се отнасятъ заплатитѣ на врѣмennитѣ учреждения и длѣжности, а къмъ врѣмennитѣ вещественни — постройкитѣ, значителнитѣ поправки и всичкитѣ потребни само въ извѣстно врѣме материали и вещи.

Чл. 10. Разносикитѣ за личния съставъ не могатъ да се сливатъ заедно съ вещественитѣ разноси въ една и съща статия.

Чл. 11. При съставянieto на бюджетопроекта ся, всѣко министерство пази да не надминава бюджетитѣ си: по прихода, срѣдното число за послѣднитѣ три години отъ констатиранитѣ за постѣпване прѣки данѣци и срѣдното число отъ дѣйствителнитѣ постѣпления на другитѣ приходи; а по расхода — расходитѣ за послѣдната година; но ако въ бюджетопроекта стане нужда да се намалѣтъ или увеличѣтъ нѣкои приходи или расходи, въ сравнение съ онѣзи на прѣдшествующата година, то за това трѣбва да се даватъ нуждитѣ обяснения.

Чл. 12. Всѣко министерство прѣдвижда въ бюджета си, въ особена статия подъ названиее „непрѣдвидени разноси“, сума не по-голяма отъ 5.000 л. за дребни разноси, които не могатъ да се изброѣтъ и онрѣдѣлѣтъ при съставянieto бюджета, а за допълнение кредититѣ по статитѣ, прѣдвидени въ бюджета си, и за извънредни кредити по статии непрѣдвидени въ бюджета, то прѣдвижда, тоже въ особена статия, подъ названиее „запазенъ фондъ“, сума не

по-голяма отъ 4% отъ цялата сума на разпосия бюджетъ, съ исключенията, обаче, изброени въ чл. 42-й на настоящия законъ.

Чл. 13. Въ бюджетопроекта на всяко министерство се прѣдвижда въ особена статия, „дългове отъ закрити бюджетни упражнения“, нужниятъ кредитъ за исплащане расходи, останали неисплатени отъ тѣзи упражнения, ако по съответствующитѣ статии на тоя бюджетъ сж останали свободни нужнитѣ за това кредити, и се прилага една таблица, която показва името на кредитора, дължимата сума, статията на бюджета, за смѣтка на който се иска сумата и причината за несполучението исплащане.

Тѣй също прѣдвижда се и друга една статия, безъ сума, подъ название „расходи отъ послѣдния склученъ бюджетъ“, въ която се вписватъ всички суми, които има да се исплатятъ въ врѣмето отъ 1-й Юлий до 31-й Декемврий на финансовата година, за която е бюджетопроектъ, отъ кредититѣ останали свободни по бюджета, склученъ на 30-й Юний с. г. (чл. 92-й).

Чл. 14. Кредититѣ за строение и поддържане на здания, съ исключение на дребнитѣ поправки, се прѣдвиждатъ въ бюджета на Министерството на Общ. Сгради по здания и министерства (чл. 72-й).

Чл. 15. Частнитѣ бюджетопроекти на министерствата, придружени отъ объяснителнитѣ таблици (обр. № 3), се испращатъ въ Министерството на Финанситѣ съ нужнитѣ объяснения, не по-късно отъ 1-й Септемврий.

Чл. 16. Министрътъ на Финанситѣ, щомъ получи частнитѣ бюджетопроекти на министерствата, провѣрява и сравнява ги съ дѣйствующитѣ закони и правилници и като се увѣри, че вписанитѣ въ тѣхъ приходи и расходи се оправдаватъ, състави изъ всичкитѣ части, заедно съ оми на Финансовото Министерство, общия бюджетопроектъ на държавата.

Чл. 17. Министрътъ на Финанситѣ, слѣдъ като прѣгледа частнитѣ бюджетопроекти, ако нахѣри въ нѣкои отъ тѣхъ неправилностъ, повръща ги наедно съ потребнитѣ бѣлѣжки въ надлъжното министерство, за да се дадатъ необходимитѣ объяснения или да стѣнатъ нужнитѣ поправки. Ако въ тои случай се появи разногласие между Министра на Финанситѣ и нѣкои отъ другитѣ министри, въпросътъ се прѣдстави отъ Министра на Финанситѣ, за разглеждане, въ Министерския Сѣвътъ.

Чл. 18. Въ приходната часть на общия бюджетопроектъ се прѣдвижда особена статия подъ название „разни непрѣдвидени“, въ която се записватъ всички опѣзи случайни приходи, на които видътъ и характерътъ не е опрѣдѣленъ въ нѣкои отъ другитѣ статии на приходния бюджетъ.

Въ сжщата часть на общия бюджетопроектъ се прѣдвижда особена статия безъ сума, подъ название „постъпления отъ недобора“, въ която се вписватъ събранитѣ прѣвъ течението на финансовата година суми отъ недоборитѣ на прѣдшествующитѣ години.

Чл. 19. Въ расходната часть на бюджетопроекта на Министерството на Финанситѣ се прѣдвиждатъ, освѣтъ по-

именуванитѣ въ чл. чл. 12 и 13-й статии, и статия за надвисенитѣ, неправилно внесенитѣ и подлѣжащитѣ по специални закони за възвръщане суми, за която и да бѣде година, въ която статия не се вписва никаква сума, а при склучванието на бюджета се показва исплатената сума прѣвъ финансовата година.

Чл. 20. За всички статии по едно и сжщо министерство номерацията слѣдва непрѣкъснато отъ началото до края на бюджетопроекта, а сумитѣ се събиратъ по глави.

Чл. 21. При съставянето на бюджетопроекта на Княжеството, Министрътъ на Финанситѣ е длъженъ да приведе въ равновѣсие доходитѣ съ расходитѣ. Ако по мнѣнието му може да се достигне равновѣсие чрѣвъ намаление нѣкои отъ сумитѣ въ частнитѣ бюджетопроекти, той указва кои статии отъ расходитѣ могатъ да се намалятъ или отложатъ.

Чл. 22. Ако независимо отъ прѣдложенитѣ сърашения, доходитѣ на Княжеството се окажатъ по-малки отъ расходитѣ, то въ такъвъ случай Министрътъ на Финанситѣ е длъженъ да покаже за покриване на недостига особени источники.

Чл. 23. Съставениятъ върху вишеозначенитѣ основания, приходо-расходенъ бюджетопроектъ на държавата, придруженъ отъ объяснителни таблици за числото на служащитѣ и тѣхнитѣ заплати (обр. № 3), се прѣдставява отъ Министра на Финанситѣ, заедно съ неговитѣ бѣлѣжки и заключения, не по-късно отъ 15-й Септемврий, за разглеждане въ Министерския Сѣвътъ.

Чл. 24. Министерскиятъ Сѣвътъ, като разгледа бюджетопроекта, повръща го, заедно съ бѣлѣжкитѣ си, въ Министерството на Финанситѣ най-късно до 1-й Октомврий.

Чл. 25. Министрътъ на Финанситѣ внася съ Княжески указъ на разглеждане и одобрене отъ Народното Събрание бюджетопроекта, съ объяснителнитѣ таблици за числото на служащитѣ и тѣхнитѣ заплати, не по-късно отъ 15 дни слѣдъ откриването на сесията.

Чл. 26. Бюджетопроектъ се чете и гласува отъ Народното Събрание статия по статия (§), съгласно чл. 121-й отъ Конституцията. Безъ изрично съгласие на Министра на Финанситѣ, Народното Събрание не може да увеличава, нито приходитѣ, нито расходитѣ.

Чл. 27. Бюджетътъ, слѣдъ като се гласува отъ Народното Събрание, се прѣдставява отъ Министра на Финанситѣ, споредъ образцитѣ № № 4, 2 и 3, за утвърждение отъ Негово Царско Височество Кнѣза.

Чл. 28. Слѣдъ утвърдението отъ Негово Царско Височество, бюджетътъ, по распореджанието на Министра на Финанситѣ, се обнародва за всеобщо знание.

Глава III.

За свѣрхбюджетнитѣ кредити.

Чл. 29. Освѣтъ кредититѣ, прѣдвидени въ бюджета на всяко министерство, могатъ да се разрѣшаватъ и свѣрхбюджетни кредити.

Чл. 30. Свѣрхбюджетнитѣ кредити се отпускатъ:

а) за разноси по чл. 126-й от Конституцията, които по естеството си не сж могли да бждт прѣдвидени при съставянето и одобрянето на дѣйствующия бюджетъ, и които безъ крайна вѣда не могатъ да бждт отложени до бждщия бюджетъ, нито пъкъ да се удовлетвори отъ „запазения фондъ“ или отъ кредита за непрѣдвиденитъ разноси, както и за разноси, прѣдизвикани отъ стихии, общественни бѣдствия, извънредно подкѣпване цѣнитъ на продоволственитъ прѣдмети и за извънредни жѣрки за безопасността на страната, и

б) за извънредни расходи, прѣдначинени да се покриятъ отъ специални источники внѣ отъ бюджета и да се израсходватъ въ течението на една или повече години.

Чл. 31. Сумитъ по кредита на чл. 126-й отъ Конституцията се разрѣшаватъ по мотивиранъ докладъ на надлѣжния министръ, въ вѣме на между сеситъ на Народното Сѣбрание, отъ Княза, а въ вѣмето на сеситъ му — отъ Народното Сѣбрание. Въ единия и другия случай надлѣжниятъ министръ появява прѣдварително съгласието на Министра на Финанситъ и това на Министерския Сѣвътъ.

Министрътъ на Финанситъ дава съгласието си само тогава, когато провѣри приведенитъ за подкрѣпление мотиви и намѣри источникъ, отъ който да се покриятъ расходитъ.

Указътъ, съ който се разрѣшаватъ сумитъ отъ Княза, заедно съ мотивирания докладъ на министра се обнародватъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и трѣбва да се вписатъ за одобряние въ най-близката сесия на Народното Сѣбрание.

Чл. 32. Кредититъ по пунктъ б на чл. 30-й се разрѣшаватъ само отъ Народното Сѣбрание, по прѣдложение на Министра на Финанситъ, одобряно отъ Министерския Сѣвътъ. Въ закона, съ който се разрѣшаватъ тѣзи кредити, се опрѣдѣля цѣльта, за която се тѣ искатъ, специалнитъ источники, отъ които ще се покрие расходването имъ, въ распорѣжданieto на кой министръ се даватъ, прѣвъ колко години тѣ ще се израсходватъ и всѣка година по колко ще се израсходва.

Законътъ се гласува отъ Народното Сѣбрание, до колкото е възможно, прѣди да се гласува бюджетътъ.

Слѣдъ гласуването на бюджета, сумитъ, опрѣдѣлени да се похарчатъ прѣвъ слѣдующата година, както и съотвѣтствующитъ источникъ за покриванieto имъ, се вписватъ отъ Министра на Финанситъ въ прития отъ Народното Сѣбрание бюджетъ на държавата, внѣ отъ баланса му, подъ наименование: приходи и расходи по свѣрхбюджетни разрѣшени кредити, а сумитъ, опрѣдѣлени да се израсходватъ всѣка слѣдующа година, както и тия отъ специални источникъ за покриванieto имъ, се вписватъ отъ сѣния министръ въ надлѣжни бюджетопроектъ при съставянето му.

Постѣпленията отъ специални источники за извънредни расходи не могатъ да се употребятъ, освѣнъ за опрѣдѣлената въ закона цѣль.

Чл. 33. Свѣрхбюджетнитъ кредити по чл. 30-й се сключватъ: онѣзи по пунктъ а), въ края на бюджетното упражненie на бюджета прѣвъ финансовата година, въ който тѣ сж били разрѣшени, а онѣзи по пунктъ б) — на общо

основание (чл. 38-й), т. е. въ края на бюджетното упражненie на бюджета, въ който сж били вписани кредититъ.

Глава IV.

За приходитъ.

Чл. 34. Прѣдвиденитъ въ бюджета на държавата приходи се прибиратъ, съгласно съ особенитъ за това закони и правилници, отъ надлѣжнитъ учреждения и лица, които ги събрѣдоточватъ въ държавнитъ ковчежничества, главнитъ бирничества и Българската Народна Банка и клоноветъ ѝ. Всѣко внасяние на суми става за смѣтка на Финансовото Министерство, което ги събрѣдоточава отъ всичкитъ ковчежничества, главни бирничества и Банката и клоноветъ ѝ въ съотвѣтствующитъ регистри на държавното счетоводство.

Чл. 35. Прѣкъ данъкъ, установенъ за една година или за единъ периодъ отъ години, не може, подъ никакъвъ прѣдлогъ, да се увеличава, намалява или заличава по облагателнитъ книги, нито въ полза на държавата, нито въ оная на даноплатцитъ, слѣдъ една година отъ истичанieto на годината или периода, за които е наложенъ. Тѣ сжко необложени, до истичанieto на годината или периода отъ години, обектъ не подлѣжи вече на данъкъ за поменшитъ година или периодъ.

Забѣлѣжка. Това распорѣждане се отнася за облаганята, които ще станатъ слѣдъ влизанieto въ сила на настоящия законъ.

Чл. 36. За всѣко внасяние пари и други стойности въ ковчежничествата или други държавни учреждения се издава потрѣбната квитанция отъ кочанъ.

Дробитъ отъ стотинки се окръгляватъ въ полза на хазната.

Чл. 37. Държавнитъ, общественитъ и други суми, внасяни въ държавнитъ ковчежничества, се прибиратъ само отъ ковчежника, а въ другитъ учреждения — отъ лицата, на които е възложена тая обязанность.

Глава V.

За расходитъ.

Чл. 38. Министритъ могатъ да се распорѣждатъ съ разрѣшенитъ тѣмъ кредити, само слѣдъ като почне финансовата година, като съблюдаватъ установенитъ за това закони и правилници.

Само министритъ и упълномощенитъ отъ тѣхъ лица могатъ да разрѣшаватъ суми за расходи.

Чл. 39. Министритъ не могатъ да разрѣшаватъ расходи повече отъ прѣдвиденитъ кредити, нито да създаватъ нови и да увеличаватъ разрѣшенитъ тѣмъ кредити отъ Народното Сѣбрание съ нѣкакъви особенни источники.

Чл. 40. Прѣнасяние на суми отъ една статия въ друга на бюджета се запрѣщава безусловно.

Чл. 41. Попълненieto на статиятъ на бюджета отъ запазения фондъ, както и за откриванie кредитъ изъ тоя фондъ за разноси, непрѣдвидени въ бюджета, се разрѣшава съ Княжески указъ, по мотивиранъ докладъ на над-

лъжния министър и слѣдъ взимание съгласието на Министра на Финансите за всеки отдѣленъ случай. Указътъ и докладътъ, ако това не се отнася за нѣща, които интереситѣ на държавата изискватъ да се държатъ тайно, трѣбва да се публикуватъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и да се внасятъ за утвърждение въ най-близката сесия на Народното Собрание. Размѣрътъ на сумитѣ, които се взематъ отъ запазенія фондъ за попълнение на една статия на бюджета, не може да надминува 25% отъ първоначалния кредитъ, прѣдвиденъ въ попълняемата статия.

Чл. 42. Безусловно се заприщава прѣнасянето изъ запазенія фондъ за попълнение статии въ бюджета: за съдържание личния съставъ, за канцеларски, за домакински, за купуване книги, вѣстници и списания, за пособия, помощи, възнаграждения, стипендии, конкурси, премии, четени лекции, екскурсии, за безусловни кредити и за кредититѣ въ личното распорѣждане на министритѣ.

Чл. 43. Помощитѣ, които се прѣдвиждатъ въ бюджета за общеползни работи и прѣдприятия, се разрѣшаватъ съ указъ, слѣдъ прѣдварително удобрѣние отъ Министерския Сѣвътъ.

Помощи, които се прѣдвиждатъ въ бюджета за работници въ минитѣ и желѣзницитѣ, пострадали при работата, се разрѣшаватъ отъ надлъжния министъръ въ размѣръ до 10 л., а за повече — отъ Министерския Сѣвътъ.

Чл. 44. На никое частно или длъжностно лице не се отпуща парично пособие или възнаграждение за каквато и да е работа или обзавеждане, освѣнъ въ случаитѣ прѣдвидени въ специалнитѣ за това закони.

Чл. 45. Не е позволено на никое длъжностно лице, патоварено да изпълнява двѣ или повече длъжности, да получава повече отъ една заплата.

Чл. 46. Всичко, което се купи, продаде, наеме или направи за смѣта на държавата, става чрезъ публиченъ търгъ.

Чл. 47. Разрѣшава се безъ търгъ, но съобразно съ Закона за общественитѣ прѣдприятия, въ слѣдующитѣ случаи:

а) когато стойността на прѣдприятието не надминува 2.000 л.

Забѣлъжка. Това изключение не се отнася до прѣдмети и работи отъ единъ видъ, които сѣ необходими презъ течението на годината и общата имъ стойностъ надминава горната сума 2.000 л.

б) за военни транспорти и наемане здания за помѣщения;

в) за всякакъвъ видъ доставки, за които интереситѣ на държавата изискватъ да се държатъ тайно; въ този случай нужно е прѣдварителното разрѣшение на Министерския Сѣвътъ, утвърдено отъ Княза, за сключаване на съглашението;

г) за нѣща, които сѣ специално производство само на едно лице;

д) за списания, издѣлия, машини, инструменти и художественни работи, изработванитѣ на които трѣбва да се повѣри на артисти или прочути работници;

е) за експлоатации, фабрикации и доставки, които се правятъ за опитъ;

ж) за наемане поденно или по единична мѣрка на извършената работа работници въ работилницитѣ, въ арсеналитѣ, въ учрежденията, управлявани по стопански начинъ, при построяването или поддържането телеграфнитѣ линии, за наемане работници по поддържане желѣзницитѣ, мостовѣтъ и шосетата, или опѣзи за въ разсадницитѣ, а тъй също и за наемане работницитѣ по изучаването и експлоатиранието държавнитѣ гори и други имоти;

з) за запасни части на оружия, машини и други уреди, както и за вагона, когато тия части по естеството си не могатъ да се доставятъ отъ другото, освѣнъ отъ производителитѣ на главнитѣ части;

и) за доставки, транспорти или постройки, за които не сѣ се прѣдставили оферти, слѣдъ два пѣти обявяванъ търгъ, или сѣ прѣдложени неизносни цѣпи; въ послѣдния случай цѣнитѣ по съглашението трѣбва да бѣдѣтъ по-износни отъ ония, прѣдложени въ най-износния неутвърденъ търгъ;

к) за доставки, транспорти или постройки, за които по неизбѣжна бързина, причинена отъ неопрѣдѣдени обстоятелства, не могатъ да се изпълнятъ формалноститѣ за търгъ;

л) за продоволствие, отопление и освѣтление презъ врѣмето отъ унищожаването или приустановяването на контракта до сключаване на нови контракти, както и въ врѣме на прѣдвижение на войската, и

м) за работи, които се поръчватъ на благотворителни заведения или на арестантскитѣ мастерски.

Чл. 48. Ни единъ контрактъ не може да бѣде сключенъ за срокъ по-голямъ отъ една година, освѣнъ когато естеството на работата изисква по-дълъгъ срокъ. Въ такъвъ случай Министерския Сѣвътъ разрѣшава срокъ до три години, а по-дълъгъ срокъ се разрѣшава само съ законъ.

Това правило не се отнася за концессиониранията на минитѣ и кариеритѣ, което става споредъ специалнитѣ за това закони.

Чл. 49. Всички контракти, които се сключватъ съ или безъ търгъ за сума по-голяма отъ 2.000 л., се испращатъ, придружени отъ всички тържни книжа или писмени съглашения, чрезъ надлъжното министерство, въ Върховната Сметна Палата, гдѣто се провѣряватъ: да ли сѣ съставени редовно и на законно основание и се записватъ по редъ и по министерства въ особена книга.

Расходи, произведени по контракти нерегистрирани въ Върховната Сметна Палата, се считатъ за нефѣйствителни и незадължителни за държавата.

Чл. 50. Прѣдвидената въ прѣдшествующия членъ провѣрка трѣбва да бѣде извършена и контрактътъ повѣрнатъ въ учреждениято, което го е пратило въ Палатата, най-късно въ 3 дена, слѣдъ истичанието на който срокъ, ако учреждениято, което е прѣдставило контракта, не е получило никакво увѣдомление, счита се, че контрактътъ е напълненъ съобразенъ съ закона.

Чл. 51. Всички расходи на държавата се извършват само чрез държавните ковчежничества, главните бирничества и Българската Народна Банка и клоновете ѝ.

Дроби от стотинки не се изплащат.

Чл. 52. Във Министерството на Финансите се държат сметки за всички израсходвани суми.

Чл. 53. Ни една сума не може да се исплати от държавното съкровище без разрешение от надлъжния министър. Тия разрешения на министрите стават чрез платежни заповеди, съставлявани от счетоводителите при министерствата, които водят пазните за това контролни книги.

Чл. 54. Платежни заповеди се издават направо въ полза и въ името на един или повече кредитори на съкровището или на името на длъжностно лице за произвеждане държавни расходи.

Чл. 55. За суми, предназначени за изплащане във въ държавата, платежният заповед се издава на името на Българската Народна Банка, чрез която, изключително, се превеждат всички държавни суми въ странство.

Чл. 56. За работи, извършвани чрез контракти, платежният заповед се издава направо на името на кредитория.

Исключение от това става само въ случаите, когато има пазен заповед или трябва да се направят някои удържки въ полза на държавата, и въ такъв случай платежният заповед могат да бъдат издадени на името на учрежденията само въ размър на тия удържки или секвестирани суми.

Чл. 57. Суми за расходи се отпускат или срещу оправдателни документи, или въ аванси.

Чл. 58. Оправдателните документи, на основание на които министерствата отпускат суми съ платежни заповеди, се испращат, заедно съ последните, въ Върховната Сметна Палата, гдето следъ провръжването им, първите се задържат, а вторите, визирани, се испращат на Финансовото Министерство.

Чл. 59. Авансови суми се отпускат за расходи, за които по естеството им не може да се представят документи при издаването платежни заповеди.

Чл. 60. Запръчва се отпускането суми въ аванс на частни лица.

Исключение се прави за кредитните учреждения, натоварени съ изплащането на облигациите и купоните от държавните заеми, а тъй също и за иностранный търговски и индустриални заведения, у които не е прието да извършват работи или да предават материали без да им се предплати от части или пазно стойността.

Чл. 61. Оправдателните документи за сумите, които се отпускат въ аванс, се испращат от учрежденията, които съ получили сумите, направо въ Върховната Сметна Палата, която ги провръжа и задържа у себе си.

Чл. 62. Въ началото на годината всяко министерство туря на расположението на надлъжните ковчежничества, главни бирничества, Българската Народна Банка и клоновете ѝ, съ платежни заповеди пазните кредити за заплатите на

подвдомственните си учреждения чрезъ течението на цълата или на част от годината. На основание на тези платежни заповеди ковчежничествата, главните бирничества и Българската Народна Банка и клоновете ѝ изплащат, ежемесечно, заплатите срещу редовни тръбователни въдомости.

Оправдателните документи за заплатите се предават, при получаване на сумите, въ надлъжните ковчежничества, главни бирничества и Българската Народна Банка и клоновете ѝ, които ги провръжат и испращат ежемесечно съ месечните си отчетни въдомости направо въ Върховната Сметна Палата, която, следъ като ги провръжи и намъри редовни, задържа ги и ги прилага къмъ платежните им заповеди.

Заплатите на всичките стражари, на кантонирите, на учителите от народните училища и волнонаемните работници се отпускат от ковчежничествата, главните бирничества и Българската Народна Банка и клоновете ѝ въ аванс, но надлъжните тръбователни въдомости трябва да се представят въ същите учреждения най-късно до 20 число на месеца, чрезъ който сумите съ били отпуснати.

Чл. 63. Сумите за канцеларските и домакинските расходи не се оправдават предъ Върховната Сметна Палата. Кредитите за тях се предвиждат въ отделни статии на бюджета.

Въ канцеларските не се включват разноските за мобили, за купуване въстници, книги и списания, за печатание книги и формуляри, за осветление и за отопление.

Началниците на учрежденията вписват отпуснатите суми за канцеларски расходи въ особенъ регистър, от който да се вижда: какви суми съ отпуснати, колко от тях съ израсходвани и за какви именно предмети и колко остават на расположение. По същия начинъ се вписват въ особенъ регистър и сумите, отпуснати за домакински расходи.

Чл. 64. Безусловните фондове, както и отпусканите от Народното Събрание, въ личното распоряждане на министрите, кредити, се оправдават само предъ Министерския Съветъ.

Облигациите и купоните по държавните заеми, както и сметките за изплатените за тях суми се пръглеждат ежегодно въ Министерството на Финансите отъ тричленна комисия, назначава отъ Финансовия Министър, и състояща отъ двама финансови инспектори и единъ съветникъ отъ Върховната Сметна Палата.

Оправдателните документи за израсходваните суми отъ кредита за извъредни расходи, които се предвижда въ бюджета на Министерството на Външните Дъла и Исповданията, се пръглеждат въ това министерство отъ тричленна комисия, назначава отъ Финансовия Министър, и състояща отъ единъ съветникъ отъ Върховната Сметна Палата, единъ финансов инспекторъ и единъ чиновникъ отъ Министерството на Външните Дъла и Исповданията.

Чл. 65. Върховната Сметна Палата визира само оние платежни заповеди, които съ издадени съгласно съ съществуващите законоположения и които се отнасят до расходи, за които има разрешени кредити.

Платежните заповѣди по оборотните суми, непринадлежащи на държавата, не се визиратъ отъ Върховната Сметна Палата.

Чл. 66. Визираниите заповѣди се испращатъ въ Министерството на Финансите за даване заповѣдъ за исплащане.

Чл. 67. Министрите издаватъ платежни заповѣди въ полза на съкровището отъ тѣхните кредити за покупката на всички прѣдмети, които се турятъ на разположението имъ отъ други министри за нуждите на повѣренните тѣмъ министерства или учреждения. Отпуснатите за това суми се записватъ на приходъ по бюджета за текущата година или на възстановление кредита, по съответствующата статия на същия бюджетъ, ако пожелае надлъжниятъ министъръ.

Чл. 68. За учрежденията, управлявани по стопански начинъ направо отъ правителството, стойността на продуктите, произвеждани и употребявани въ натура отъ самите учреждения, се прѣдвизда въ приходния бюджетъ за същата година, но и въ разносния бюджетъ се отвари, въ същия размѣръ, кредитъ на надлъжния министъръ; тъй щото, употребените въ натура продукти се исплащатъ чрезъ платежни заповѣди и се записватъ въ счетоводните книги на надлъжното учреждение, подъ надсловъ: „употребени въ натура продукти“.

Оцѣнката на продуктите ще става въ опредѣлени срокове отъ тричленна комисия, състояща отъ лица извън учрежденията и назначавана отъ надлъжния министъръ, освѣнъ когато за тия продукти има опредѣлени прѣдварително продажни цѣни.

Чл. 69. Неправилно взети, повече получени и остатки отъ авансови суми, ако се повърнатъ въ съкровището чрезъ връмето, до като трае бюджетното упражненіе, къмъ което се отнасятъ, се възстановяватъ въ кредитите на министерството, по бюджета на което сж били отпуснати.

Ако такива суми се внасятъ въ съкровището, слѣдъ сключването на бюджетното упражненіе, тѣ се записватъ на приходъ по текущия бюджетъ.

Чл. 70. Правилата за издаването платежни заповѣди, начинътъ на съставленіето и исплащаніето имъ, както и способътъ за оправданіе на расходите, се опредѣлятъ въ правилници за приспособленіето на Закона за отчетността по бюджета, за способа на произвежданіето държавните расходи и документите, които трѣбва да ги оправдаватъ, и за реда, счетоводството и дѣловодството на държавните ковчежничества и главните бирничества.

Глава VI.

За държавните имоти.

Чл. 71. Всички, въобще, държавни имоти се управляватъ, споредъ специалните за тѣхъ закони, отъ надлъжните министерства; но щомъ тѣ прѣстанатъ да служатъ за цѣльта, за който сж били прѣдначинени, се турятъ подъ разположението на Министра на Финансите.

Чл. 72. Всѣка нова държавна постройка, каквато и да бже тя, както и купуване на недвижимъ имотъ за

държавна сметка, щомъ цѣлата стойностъ е по-голяма отъ 50.000 л., става съ специаленъ законъ, вотиранъ на основание на подробните условия и планове.

Законопроектите за постройките се прѣдставятъ отъ Министра на Общ. Сгради, а тия за купуване на недвижимы имоти — отъ Министра на Финансите и се гласуватъ отъ Народното Собрание, прѣди да почне разглежданіето на бюджета.

Допълнителните работи при извършване постройките не се допускатъ въ никой случай повече отъ 10% на девиза.

Чл. 73. Ни единъ държавенъ недвижимъ имотъ не може да бже продаденъ, подаренъ или отстъпенъ никоу безъ специаленъ законъ за това.

Чл. 74. Когато нѣкой движимъ държавенъ имотъ, находящъ се въ разположението на нѣкое министерство или учреждение, е станалъ ненужденъ или негоденъ за употребленіе и трѣбва да се продаде, продажбата се извършва, съгласно Закона за обществените прѣдприятия.

Ако имотътъ струва до 200 л., или е отъ такова естество, което поддѣжи на развала, и връмето е късо за изпълняване нужните формалности, то, безъ да се гледа на стойността, продажбата се извършва отъ началника на учреждението.

Когато произведенията отъ държавните земледѣлчески учреждения се продаватъ за подобрѣние мѣстните произведенія или съ учебно-въспитателна цѣль, то, безъ да се гледа на стойността имъ, продажбата се извършва по части и по цѣни, опредѣлени прѣдварително отъ министерството. Сжко така могатъ да се продаватъ безъ търгъ и на части старитъ и негодни вече за употребленіе материали по жельзниците и мината по цѣни, които се опредѣлятъ прѣдварително отъ комисии, назначавани отъ надлъжния министъръ и които се одобряватъ отъ същия министъръ.

Чл. 75. Всѣко учреждение държи за държавните движими имоти инвентаръ, прѣписъ отъ който се испраща, слѣдъ истичаніето на всѣка година, въ надлъжното министерство за провѣрка.

Чл. 76. Инвентарите на министерствата се провѣрватъ отъ комисии, назначавани отъ надлъжните министри, а ония на дворците, Народното Собрание, Министерския Съветъ и Върховната Сметна Палата се провѣрватъ, ежегодно, отъ особна комисия, назначена отъ Министерския Съветъ.

Чл. 77. Държавните имоти се отдаватъ подъ наемъ (експлоатация) за срокъ до една година по распорѣждане отъ надлъжните министри; за до 5 години — съ разрѣшеніето на Министерския Съветъ, а за повече отъ петъ години — на основание на специаленъ законъ.

Глава VII.

За отчетниците.

Чл. 78. Всѣко лице, което е натоварено да прибира или исплаща държавни суми, да управлява държавни имоти или складове, е отчетникъ прѣдъ Върховната Сметна Палата, подседимо на същата Палата.

Чл. 79. Всички отчетници и лица, подлежащи на Върховната Сметна Палата, сж подъ надзора на Министра на Финансите.

Чл. 80. Ни едно лице, което борава съ държавни суми и имоти, не може да постъпи на длъжност, до като не даде опрѣдѣлената отъ закона гаранция, освѣнъ прѣдвиденитѣ въ сѣкий законъ исклучения.

Чл. 81. Държавнитѣ ковчежничества, контролорствата при Вѣлгарската Народна Банка и клоноветѣ ѝ, главнитѣ бирничества, митарственитѣ и сѣдебнитѣ учреждения, агентствата, Държавната Печатница, държавнитѣ мини, карпери и минерални води, земеделѣческитѣ училища, държавнитѣ чифлици и конезаводи, държавнитѣ паноии, държавнитѣ училища, държавнитѣ складове, болницитѣ и другитѣ санитарни институти, горскитѣ учреждения, които събиратъ приходи отъ горитѣ, държавнитѣ градини и расадници и бюрото за градобитничната прѣдставлватъ въ Вѣрховната Сметна Палата отчети по начина, който ще се опрѣдѣли въ правилника за приспособлението на този законъ.

Чл. 82. Сметнитѣ по приходитѣ на пошитѣ и телеграфитѣ се провѣрватъ първоначално и окончателно въ Дирекцията на пошитѣ и телеграфитѣ, отъ специални контролори, които даватъ за службата си гаранция.

Общиятъ резултатъ отъ провѣрката за цѣлото вѣдомство се прѣдставя, ежегодно, по станции и видове на приходи, включително и приходитѣ, постъпили отъ странство, въ едно изложение до Вѣрховната Сметна Палата, която е длъжна да се произнесе по него въ течението на една година отъ получаването му. Къмъ изложението се прилага една обща текуща сметка съ чуждитѣ администрации. Палатата има право да провѣрява въ дирекцията това изложение по документитѣ.

Констатиранитѣ отъ контролоритѣ недоимъци се изискватъ отъ надлѣжнитѣ отговорни чиновници, които сж длъжни, въ единъ срокъ не по-голямъ отъ единъ мѣсець, да внесжтъ стойността; въ противенъ случай, дѣлото се испраца на Палатата, която, слѣдъ като го провѣри, издава постановление, за да се събере недоимъкътъ, който тя намира, по принудителенъ начинъ. Недоимъцитѣ, констатирани отъ Палатата при провѣрката на изложението, се събиратъ отъ контролора, който, като е провѣрвалъ сметката, не ги е забѣлѣжилъ.

Чл. 83. Никой отчетникъ или друго лице, което е получило пари за расходъ, не може да се избави отъ отговорностъ за откраднатитѣ или изгубени държавни суми или вещи и за поврѣденитѣ имоти, ако не докаже, че това е станжло вслѣдствие непреодолима сила и че всичкитѣ прѣдписани отъ законитѣ и правилницитѣ прѣдохранителни мѣрки сж били взети.

До като се очаква окончателното разрѣшение на дѣлото въ подобни случаи, непосредственното началство на отговорното лице е длъжно да вземе мѣрки за усигураване интереситѣ на държавата.

Чл. 84. Ако нѣкому се отпуснжтъ неправилно държавни пари и тѣзи пари нѣма възможностъ да се повър-

нжтъ отъ лицето, което ги е получило, изискватъ се отъ лицето, което е разрѣшило отпущането.

Взисканията на такява суми става по постановление на Вѣрховната Сметна Палата.

Освобождаватъ се отъ отговорностъ съставителитѣ на платежнитѣ заповѣди, когато, като сж нажѣрили, че расходътъ е неправиленъ, въпрѣки писменнитѣ имъ изложения, сж получили писменна заповѣдъ отъ надлѣжния министръ.

Чл. 85. Лицата, на основание на рапортитѣ или актоветѣ, на които се издаватъ свидѣтелства за освобожденіе гаранцитѣ на ония служащи, които не сж обязани да прѣдставлватъ отчети въ Вѣрховната Сметна Палата, оставатъ отговорни за оказавшия се недоимъкъ, слѣдъ поврѣщането на гаранцията.

Чл. 86. Лицата, натоварени съ контролирането сметнитѣ по паричната и вещественната части, сж отговорни за всѣка загуба, която държавата прѣтърпи, вслѣдствие ненаврѣмenna или невнимателна провѣрка.

Чл. 87. Държавното съкровище има привилегията надъ имуществата на всичкитѣ служащи лица за загубитѣ, които тѣ му нанесжтъ чрезъ дѣйствиата или упущенията си.

Глава VIII.

За сключванието на бюджета.

Чл. 88. Платежни заповѣди за разноси по всѣкой бюджетъ се издаватъ само до 1-й Юний слѣдующата година и се исплащатъ до 30-й Юний с. г., на която дата се сключва бюджетътъ.

Чл. 89. Сключванието на бюджета се извършва отъ Финансовото Министерство, което сравнява резултатитѣ по прихода и расхода съ книгитѣ на Вѣрховната Сметна Палата и вписа съ законопроектъ сключения бюджетъ, най-късно прѣзъ слѣдующата година отъ сключванието му, въ Народното Събрание, за разглеждане.

Чл. 90. Законопроектътъ за сключения бюджетъ се придружава отъ долупоименуванитѣ вѣдомости, отъ които първитѣ шестъ (букви а—ж) за операциитѣ прѣзъ бюджетното упражнение на сключения бюджетъ, а останжалитѣ дванадесетъ (букви з—у) за операциитѣ прѣзъ финансовата година на сключения бюджетъ, както слѣдва:

а) вѣдомостъ за приходитѣ, които съдържа гласуванитѣ, констатиранитѣ, постъпилитѣ, останжалитѣ за събирание недобори и сравнение на приходитѣ по сключения и прѣдшествующия бюджети;

б) вѣдомостъ за постъпленията по статията за не-прѣдвиденитѣ доходи;

в) вѣдомостъ за расходитѣ, които съдържа по министерства глави и статии: разрѣшенитѣ по бюджета и свѣрх-бюджетни кредити, увеличениитѣ отъ запазенія фондѣ, исплатенитѣ и останжалитѣ свободни кредити и сравнение на расходитѣ по сключения и прѣдшествующия бюджети;

г) вѣдомостъ за расходитѣ по послѣдния сключенъ бюджетъ по министерства, глави и статии;

д) вѣдомостъ за повърнатитѣ неправилно постъпили суми по статии;

е) вѣдомость за постиженията по окръзи и останалитѣ за събиране по вида на данъцитѣ недобори;

ж) вѣдомость за първоначалнитѣ оклади отъ прѣжитѣ данъци и измѣненитѣ прѣвъ цѣлото упражненіе;

з) вѣдомость за резултатитѣ по сключенитѣ бюджети отъ 1-й Мартъ 1879 год.;

и) вѣдомость за приходитѣ и расходитѣ на ковчежничествата, държавнитѣ контролорства и главнитѣ бирничества, съ обозначение наличността въ зачалото и края на годината;

к) вѣдомость за движението на фондовѣтѣ;

л) вѣдомость за приходитѣ и расходитѣ отъ държавнитѣ заеми;

м) вѣдомость за положението на държавнитѣ дългове;

н) вѣдомость за положението на отпуснатитѣ взаимнообразно суми;

о) вѣдомость за положението на извънбюджетнитѣ съкровищни операции;

п) вѣдомость за движението на гаранцитѣ на чиновничѣтѣ;

р) вѣдомость за пенсионеритѣ, на които е опрѣдѣлено пенсия отъ държавното съкровище;

с) вѣдомость по министерства за всичкитѣ търгове, контракти и спазаривания на сума по-голяма отъ 2.000 л.;

т) вѣдомость за отпуснатитѣ държавни помощи по обдържаніе училища, литературни прѣдприятия и пр. и

у) вѣдомость на всички ученици въ мѣстнитѣ или задгранични специални училища, на които е опрѣдѣлено отъ държавното съкровище помощ или стипендия.

Чл. 91. Къмъ законопроекта за сключения бюджетъ се прилагатъ тъй също единъ списъкъ за държавнитѣ покрити и непокрити имоти и вѣдомости за положението на разнитѣ фондове, оставени въ распорѣжданіето на разнитѣ министерства за разни цѣли.

Чл. 92. Сумитѣ, останали неисплатени въ края на бюджетното упражненіе и за които има свободни кредити, могатъ да се исплатятъ до края на втората година, отъ която е бюджетътъ, но само слѣдъ като се вземе съгласіето за това на Министра на Финанситѣ и се издаде Височайшиятъ указъ. Тѣ се вписватъ въ статията подъ насловъ „расходи отъ послѣдния сключенъ бюджетъ“ на текущия бюджетъ на надлѣжното министерство (чл. 13-й, алинея II). Слѣдъ таа дата подобни суми не могатъ да се исплатятъ, освѣнъ като се впишатъ въ бюджета на слѣдующата година на надлѣжното министерство, въ статията подъ насловъ: „дългове отъ закрити бюджетни упражненія“ и се гласува нуждинитѣ кредитъ отъ Народното Собрание (чл. 13-й, алинея I).

Глава IX.

Губение правата на държавнитѣ кредитори.

Чл. 93. Всѣки кредиторъ, който въ разстояние на три години отъ свършѣка на финансовата година на бюджета, къмъ който се отнася расходътъ, не си прѣдѣли правата за дължимата му сума, губи правото си.

Исключение отъ това става само за ония кредитори, на които дължимитѣ суми не сѣ били исплатени по намѣса

на администрацията или вслѣдствие на процесъ, възбуденъ прѣдъ съдебнитѣ учреждения.

Чл. 94. Записватъ се като приходъ на съкровището внесениѣ суми срѣщу пощенски записи и пощенски бонове, исплащаніето на които не е било поискано въ разстояние на три години, отъ деня, въ който е била прѣдѣдена сумата на надлѣжната станция.

Чл. 95. Записватъ се също като приходъ, слѣдъ тригодишенъ срокъ, всички суми и други стойности, намѣренѣ въ пощенскитѣ и други учреждения, които администрацията не е могла да прѣдаде по назначение и възвръщаніето на които не е било поискано отъ когото трѣбва.

Тоя срокъ почва отъ деня, въ който сѣ оставени стойноститѣ въ пощенскитѣ и други учреждения.

Чл. 96. Депозититѣ, които сѣ оставени въ правителственнитѣ учреждения отъ частни лица и които, въ продължение на петъ години отъ деня на вписаніето имъ, не сѣ поискани, оставатъ въ полза на съкровището, освѣнъ ако сѣ се намѣсили административнитѣ или съдебнитѣ власти, въ който случай тоя срокъ почва да тече отъ деня отъ който е прѣстанѣла намѣсата на властитѣ.

Чл. 97. Едноврѣменнитѣ помощи и пенсии, отпущани по бюджета, исплащаніето на които не е поискано въ продължение на три години отъ свършѣка на финансовата година отъ бюджета, въ който сѣ били прѣдвидени, се унищожаватъ въ полза на съкровището и интересующитѣ се не могатъ да получатъ унищожениѣ суми, даже ако пенсията или помощта се поднови за наслѣдъ.

Глава X.

За притуркитѣ на общия държавенъ бюджетъ.

Чл. 98. Бюджетитѣ на държавнитѣ желѣзници, държавната каменновъглищна мина въ с. Перникъ и Държавната Печатница се съставятъ по отдѣлно отъ частнитѣ бюджети на надлѣжнитѣ министерства и се обнародватъ въ края на общия държавенъ бюджетъ, като притурки на тоя бюджетъ.

Чл. 99. Бюджетитѣ на държавнитѣ желѣзници, каменно-въглищна мина и печатница се съставятъ, разглеждатъ, вотираатъ, обнародватъ, изпълняватъ и сключватъ, както и частнитѣ бюджети на отдѣлнитѣ министерства и общия бюджетъ на държавата, освѣнъ исключенията, прѣдвидени по-долу.

Чл. 100. Бюджетното упражненіе за приходитѣ и расходитѣ на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница почнува отъ 1-й Януарий и свършва на 31-й Декемврий с. г.

Чл. 101. Въ общия бюджетъ на държавата се вписватъ, при съставяніето му, само излишѣцитѣ отъ приходитѣ на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница, ако има такива.

Чл. 102. Въ всѣки отъ бюджетитѣ на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се прѣдвиждатъ: въ приходната частъ — особена статия подъ название: „разни непрѣдвидени“ (чл. 18-й), а въ расходната — кредити за непрѣдвидени расходи, не повече отъ 2.000 л. (чл. 12-й), за строение и поддържаніе здания (чл. 14-й), за покриваніе

или уравнивание загуби отъ непрѣодолими сили, а тъй също и двѣ празни статии, отъ които: едната подъ название „расходи отъ послѣдния склученъ бюджетъ“, въ която се вписватъ всички суми, които ще има да се исплащатъ прѣзъ финансовата година отъ кредити, които останатъ свободни отъ текущия бюджетъ (чл. 13-й), и другата подъ название „надвнесени, неправилно внесени и подлѣжащи на поврѣщане суми“ (чл. 19-й). Освѣнъ това, въ расходната часть на бюджета на държавнитѣ желѣзници се прѣдвизжда въ особена статия „рефакции“ нужниятъ кредитъ.

Чл. 103. Сумитѣ, които постъпнѣтъ отъ недобори на склучени бюджети по държавнитѣ желѣзници, мина и печатница, се записватъ на приходъ въ съответствующитѣ статии на текущия бюджетъ.

Чл. 104. Свѣрхбюджетнитѣ кредити (чл. 30-й, п. а) по държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се склучватъ, на 31-й Декемврий на финансовата година на бюджета прѣзъ дѣйствиането на който тѣ сѣ били разрѣшени; слѣдъ тая дата тѣ се исплащатъ съгласно прѣдписанието на чл. 92-й отъ настоящия законъ.

Чл. 105. Доходитѣ по държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се събиратъ съгласно правилницитѣ и наредбитѣ за тия учреждения.

Чл. 106. Часть отъ доходитѣ на държавнитѣ желѣзници и мина се сърѣдоточаватъ въ Българската Народна Банка, а другата — въ каситѣ на самитѣ учреждения. Доходитѣ отъ печатницата се сърѣдоточаватъ всички въ Българската Народна Банка.

Чл. 107. Доходитѣ отъ държавнитѣ желѣзници, мина и печатница, внесани въ Българската Народна Банка и клоноветѣ ѝ, чрѣзъ ковчежничествата и главнитѣ бирничества, отъ самитѣ тия учреждения или отъ частни лица, ставатъ за смѣтка на същитѣ учреждения.

Чл. 108. Всичкитѣ разноси за държавнитѣ желѣзници и мина се произвеждатъ чрѣзъ каситѣ имъ или чрѣзъ Българската Народна Банка, отъ тѣхнитѣ приходи, а разносикитѣ за печатницата — исключительно чрѣзъ Българската Народна Банка.

Чл. 109. Излишкитѣ отъ приходитѣ на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се внасятъ въ държавното съкровище, когато службата позволява.

Ако въ края на годината, при склучванieto на смѣткитѣ, се окаже излишѣкъ отъ приходитѣ, не внесенъ въ съкровището, и ако има нужда отъ него за посрѣщанне расходи прѣзъ слѣдующата година, той се записва по книгитѣ като дългъ къмъ хазната и трѣбва да се внесе въ съкровището до края на Юний слѣдующата година.

Чл. 110. Българската Народна Банка отваря на българскитѣ държавни желѣзници, мина и печатница, подъ гаранция на правителството, специални текущи смѣтки, които се ползватъ съ всички права и подлѣжатъ на всички задлѣжения, установени въ устава на Банката.

Размѣритѣ на тѣзи смѣтки се опрѣдѣлятъ по взаимно споразумѣние на министритѣ, подъ вѣдомството на които се намиратъ рѣченитѣ учреждения и Финансовия Министръ.

Чл. 111. Расходитѣ, извършвани отъ доходитѣ, постъпили направо въ каситѣ на държавнитѣ желѣзници и мина, ставатъ на основание платежни заповѣди, подписани отъ лицата, поставени на чело на тия учреждения. Расходитѣ, извършвани чрѣзъ Българската Народна Банка за смѣтка на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница, ставатъ на основание чекове, визирани отъ надлѣжния министръ или отъ упълномощеното отъ него лице и приподписани отъ лицата, поставени на чело на тия учреждения. Както платежнитѣ заповѣди, тъй и чековетѣ се подписватъ отъ надлѣжнитѣ счетоводители при държавнитѣ желѣзници, мина и печатница.

Недосѣбранитѣ такси отъ пътници и багажи се събиратъ отъ чиновникитѣ, които сѣ направили грѣшката.

Чл. 112. Платежнитѣ заповѣди и чековетѣ не се визируютъ отъ Върховната Смѣтна Палата и Финансовото Министерство.

Чл. 113. Всичкитѣ суми, исплатени неправилно отъ каситѣ на държавнитѣ желѣзници и мина или отъ Българската Народна Банка, за тѣхна смѣтка, или за смѣтка на печатницата, вслѣдствие неправилно издадени платежни заповѣди и чекове, се поврѣщатъ отъ получателитѣ или отъ счетоводителитѣ, които сѣ подписали заповѣдитѣ за тѣхъ, въ каситѣ на държавнитѣ желѣзници и мина или въ Българската Народна Банка, ако тѣ се отнасятъ за печатницата, или же въ ковчежничествата и главнитѣ бирничества за смѣтка на същитѣ учреждения.

Чл. 114. Правилата за издаванетоъ на чековетѣ и платежнитѣ заповѣди, начинътъ на съставянieto и исплащанieto имъ, както и способътъ за произвеждането и оправданieto на расходитѣ по държавнитѣ желѣзници, мина и печатница, ще се опрѣдѣлѣтъ въ особени правилници.

Чл. 115. Годишнитѣ отчети по прихода и расхода на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се прѣдставляватъ въ Върховната Смѣтна Палата чрѣзъ надлѣжнитѣ министерства, заедно съ надлѣжнитѣ документи. Отчетътъ по приходитѣ на държавнитѣ желѣзници не се придружава съ надлѣжнитѣ документи, а се провѣрява въ Министерството на Общ. Сгради отъ тричленна комисия, назначавана отъ Министра на Финанситѣ и състояща отъ единъ съвѣтникъ отъ Върховната Смѣтна Палата, единъ финансовъ инспекторъ и единъ чиновникъ отъ Министерството на Общ. Сгради.

Чл. 116. Недосѣбранитѣ такси по прѣвоза на стоки по държавнитѣ желѣзници се изискватъ отъ получателитѣ или притежателитѣ на самитѣ стоки съ постановления, издадени отъ надлѣжнитѣ станции или влагалища на стокитѣ и утвърдени отъ Министерството на Общ. Сгради. Въ случай, че нѣма възможность да се съберѣтъ такситѣ отъ получателитѣ или притежателитѣ на стокитѣ, тѣ се изискватъ отъ отговорнитѣ чиновници. Недосѣбранитѣ такси отъ пътници и багажи се събиратъ отъ чиновникитѣ, които сѣ направили грѣшката.

Чл. 117. Отчетитѣ, за които се отнася горнитѣ чл. 115-й, се придружаватъ отъ вѣдомости за всички разноси, останали неисплатени до 31-й Декемврий, съ обозначение имената

на кредиторитѣ, вида на разноситѣ и дължимата всѣкому сума.

Чл. 118. Касиерътъ при мината и счетоводителитѣ при печатницата и централното управление на желѣзницитѣ сѣ отчетници, а контролоритѣ и началникътъ на рекламационната служба при желѣзницитѣ и счетоводителътъ при мината сѣ отговорни за точността и вѣрността на смѣткитѣ. Всички тия чиновници сѣ подъ надзора на Финансовия Министръ и сѣ подсѣдими на Върховната Смѣтна Палата.

Чл. 119. Платежнитѣ заповѣди и чековетѣ за разноси по всѣки бюджетъ на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се издаватъ само до 21-й Декемврий на финансовата година и се исплащатъ до края на слѣдующата година.

Чл. 120. Бюджетитѣ на държавнитѣ желѣзници, мина и печатница се сключватъ отдѣлно отъ общия бюджетъ на държавата, но се отпечатватъ отъ Финансовото Министерство въ края на сѣция сключенъ бюджетъ, като негови притурки, къмъ които се прилагатъ вѣдомоститѣ, прѣдвидени въ буква *a—d* и *e* на чл. 90-й, една вѣдомость за положението на смѣткитѣ, една вѣдомость за печалбитѣ и загубитѣ и балансътъ за актива и пасива.

Глава XI.

Врѣменни распорѣждания.

Чл. 121. Законътъ за отчетността по бюджета отъ 1885 год. съ допълнението му отъ 1897 год., както и всички други распорѣждания, които противорѣчатъ на настоящия законъ, се отменяватъ отъ 1-й Януарий 1900 год.

Чл. 122. Расходитѣ за сключени упражненія, станжли прѣзъ 1900 год. оставатъ за смѣта на бюджета за неж година.

Относително расходитѣ по бюджета за 1899 год., които има да станатъ въ врѣмето отъ 1-й Януарий 1900 год. до 31-й Августъ с. г., настоящиятъ законъ е напълно въ сила, до колкото той не противорѣчи на тоя отъ 1885 год.

Чл. 123. Всичкитѣ допълнителни и извъпрѣдни свѣрх-смѣтни кредити, които се отпущахъ, съгласно чл. чл. 95 и 103-й отъ „Законъ за отчетността по бюджета отъ 1885 год.“ и които слѣдва да се отпуснатъ по всичкитѣ прѣдвидени бюджети, включително и бюджетътъ за 1899 год., ще могатъ да се отпуснатъ, като се внишкъ, най-късно, въ бюджета на надлѣжното министерство за 1901 год., въ статията подъ названиеъ: „дѣлгова отъ закрити бюджетни упражненія“.

Бюджетопроектъ

за приходитѣ на

прѣзъ година.

Статии	Наименование на приходитѣ	Констатирани и прибрани суми			Пріети за год.	Прѣвидени за год.
		за г.	за г.	за г.		
	Глава I.					
1		—	—	—	—	—
2		—	—	—	—	—
3		—	—	—	—	—
4		—	—	—	—	—
5		—	—	—	—	—
6		—	—	—	—	—
	Всичко по гл. I.	—	—	—	—	—
	Глава II.					
7		—	—	—	—	—
8		—	—	—	—	—
9		—	—	—	—	—
10		—	—	—	—	—
11		—	—	—	—	—
12		—	—	—	—	—
	Всичко по гл. II.	—	—	—	—	—
	Глава III.					
13		—	—	—	—	—
14		—	—	—	—	—
15		—	—	—	—	—
16		—	—	—	—	—
17		—	—	—	—	—
18		—	—	—	—	—
	Всичко по гл. III.	—	—	—	—	—
	Общъ сборъ на прихода .	—	—	—	—	—

Бюджетопроектът.

(Бюджетът)

за разходите на Министерството на.....

пръвъ..... година.

Статии	Наименование на разходите	Искани кредити за год.	Разрешени кредити за год.	Разлика по бюджета за..... год.	
				повече	по-малко
	Министерство на.....				
	Глава I.				
1		—	—	—	—
2		—	—	—	—
3		—	—	—	—
4		—	—	—	—
	Всичко по гл. I .	—	—	—	—
	Глава II.				
5		—	—	—	—
6		—	—	—	—
7		—	—	—	—
	Всичко по гл. II .	—	—	—	—

Обяснителна таблица

по бюджетопоекта за расхонитѣ на Министерството на
(бюджета)
прѣзъ година.

Статии	Колѣко души	Наименование на учрежденията и на длѣжноститѣ	Годишна заплата		Сборъ по статии	Забѣлѣжка
			на едного	на всѣчки		

Бюджетъ

за приходитѣ на Княжеството прѣзъ година.

Стати	Наименование на приходитѣ	Исчисления приети		Разлика въ исчисленията за год.	
		за год.	за год.	повече	по-малко
	Глава I.				
1		—	—	—	—
2		—	—	—	—
3		—	—	—	—
4		—	—	—	—
5		—	—	—	—
6		—	—	—	—
	Всичко по гл. I . .	—	—	—	—
	Глава II.				
7		—	—	—	—
8		—	—	—	—
9		—	—	—	—
10		—	—	—	—
11		—	—	—	—
12		—	—	—	—
	Всичко по гл. II . .	—	—	—	—
	Глава III.				
13		—	—	—	—
14		—	—	—	—
15		—	—	—	—
16		—	—	—	—
17		—	—	—	—
18		—	—	—	—
	Всичко по гл. III . .	—	—	—	—
	Общъ сборъ на приходитѣ . .	—	—	—	—

Председателствующия Христо Ивановъ: Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Ония отъ г-да народнитъ прѣдставители, които приематъ по принципъ прочетения на първо четение законопроектъ за отчетността по бюджета и сж съгласни да се испрати на надлѣжната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се и ще се испрати на комисията.

Г-да народни прѣдставители! Има направено прѣдложение, да се увеличи финансовата комисия съ още трима допълнителни члена. Ако сте съгласни да се приеме това прѣдложение, моля да укажете начина, по който да стане прѣдлагането на тия трима члена. (Гласове: Бюрото да

ги прѣдлага!) Който е съгласенъ Бюрото да ги прѣдлага да си вдигне ржката. (Болшинство.)

Бюрото прѣдлага за членъ въ тая комисия г-на Никола Ив. Козаровъ. Който го приема да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Бюрото прѣдлага г-на Ивана Абрашевъ. (Приема се.)

Бюрото прѣдлага г-на Ганча Гаврийловъ. (Приема се.)

Тѣй като съ това се исчерпва дневниятъ редъ, обявявамъ че засѣданието се вдига и утрѣ, съгласно правилника, ще имаме докладване на разни прошения.

(Затворено въ 3 1/4 часътъ послѣ обѣдъ.)

Прѣдседателъ: Д-ръ Георги Янколовъ.

Подпрѣдседатели: { Христо Ивановъ.
Петко В. Горбановъ.
Георги Губидѣльниковъ.

Секретари: { Петръ Папанчевъ.
Жеко Ив. Жековъ.
Петръ К. Бобчевски.
Лука Братановъ.
Никола Ив. Козаровъ.

Секретари: { Иванъ М. Лилевъ.
Иванъ Пецовъ.
Стефанъ Ивановъ.
Георги Н. Юруковъ.
Василъ Ив. Димчевъ.

Секретари: { Боби Лафчиевъ.
Христо Теодоровъ.
Георги Ив. Михайловъ.
Янколъ Донковъ.
Данчо В. Пишмановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.